

Marija, Majka Božja u Objavi i tradiciji Crkve

Bobanović, Karla

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Philosophy and Religious Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet filozofije i religijskih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:260:343595>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repozitorij Fakulteta filozofije i religijskih znanosti

Repozitorij diplomskih i doktorskih radova

Repository / Repozitorij:

[REPOSITORY OF FACULTY OF PHILOSOPHY AND RELIGIOUS STUDIES - Repository of master's thesis and phd](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET FILOZOFIJE I RELIGIJSKIH ZNANOSTI

Diplomski studij religijskih znanosti

Karla Bobanović

***Marija, Majka Božja u Objavi i tradiciji
Crkve***

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET FILOZOFIJE I RELIGIJSKIH ZNANOSTI

Diplomski studij religijskih znanosti

Karla Bobanović

*Marija, Majka Božja u Objavi i
tradiciji Crkve*

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivan Antunović

Zagreb, 2022.

Sadržaj rada

1. Uvod.....	1
2. Privatne i javne objave.....	2
2. 1. Vrednovanje kršćanske mistike.....	4
2. 2. Uloga privatne objave u katoličkoj Crkvi (proročka karizma)	7
2. 3. Vrednovanje Gospinih ukazanja i viđenja	10
3. Marija u štovanju kršćana	14
3. 1. Sveto pismo	20
3. 2. Tradicija	22
3. 3. Crkveno učiteljstvo	24
4. Marijanske dogme.....	27
4. 1. Marija Bogorodica.....	27
4. 2. Marija Djevica.....	28
4. 3. Marija Bezgrešna.....	31
4. 4. Marija na Nebo Uznesena	32
5. Blažena Djevica Marija u otajstvu Crkve	35
5. 1. Član Crkve.....	35
5. 2. Pralik i uzor Crkve	36
6. Marijanska ukazanja priznata od Crkve u 20. stoljeću	38
6. 1. Prikaz povijesnih ukazanja.....	39
7. Noviji crkveni dokumenti o blaženoj Djevici Mariji.....	43
8. Zaključak.....	47
9. Literatura.....	49
Sažetak	52
<i>Summary</i>	53
Životopis	54
Zahvale.....	55

1. Uvod

U ovome diplomskom radu predstaviti će se Marija, Majka Božja u Objavi i tradiciji Crkve. U prvome dijelu rada govoriti će se o privatnim i javnim objavama. Uloga „privatne“ objave nije u tome da nešto novo nadoda na javnu objavu, niti korigira ili ispravi, već joj je svrha da ono što već postoji u javnoj objavi da produbi i to konkretno za ono povijesno razdoblje u kojemu se dogodilo. Cilj je dublje razumijevanje pojedinih stavki vjere, vraćanje naglasaka na one stvari koje su se zametnule. Unutar toga dijela obraditi će se vrednovanje kršćanske mistike te vrednovanje Gospinih ukazanja. Postavlja se također i pitanje čemu uopće toliko Marijinih ukazanja u našem vremenu te nije li dovoljno da se Isus osobno objavljuje misticima i prenese svoju poruku. Odgovor se nalazi, kako će se vidjeti, u Marijinoj ulozi u povijesti Crkve. Nadalje, reći će se nešto i o marijanskim svetištima, posebno onima koja su vezana uz ukazanja, a iz kojih zrači molitveni duh i pobožnost. Marijanska pobožnost i mariologija međusobno se prožimaju, na isti način kao što se prožimaju duhovnost i teologija općenito.

U drugome dijelu rada bit će riječi o Mariji u kršćanskom štovanju s naglaskom na tome da njezin lik treba ugraditi u cjelovitu Objavu a njezino štovanje izraziti povezano s temeljnim vjerskim istinama. U posljednjem dijelu rada navest će se i analizirati četiri marijanske dogme, odnosno Marija *Immaculata* ili Marija Bezgrešna, Marija *Assumpta* ili Marija na Nebo Uznesena, Marija Djevica te, konačno, Marija Bogorodica. Naposljetku, slijedi kratak prikaz marijanskih svetišta, i to samo onih u kojima su Marijina ukazanja priznata od Crkve. Svrha ovoga rada jest ukazati na važnost Marijina lika unutar (Katoličke) Crkve te cjelokupne hrvatske kulturno-vjerske tradicije. Nakon toga ćemo se osvrnuti na najznačajnije dokumente Drugog vatikanskog sabora koji govore o ulozi Marije u Crkvi i svijetu.

2. Privatne i javne objave

O tome što je to objava, njezin sadržaj i obvezatnost za Crkvu u dogmatskoj konstituciji Drugog vatikanskog sabora *Dei Verbum* piše: „Bogu se svidjelo da u svojoj dobroti i mudrosti objavi samoga sebe te saopći otajstvo svoje volje (usp. Ef 1,9), kojim ljudi po Kristu, Riječi tijelom postaloj, u Duhu Svetom imaju pristup k Ocu te postaju zajedničari božanske naravi“¹. Objava je, dakle, slobodni čin kojim Bog priopćuje čovječanstvu svoje otajstvo pozivajući ga na sudjelovanje u tom otajstvu. Objava je osnova i stalni oslonac vjere. Teologija se rađa iz objave nastojeći shvatiti njezino otajstvo u svjetlu razuma.

Pojam objava ima svoje ishodište u grčkom pojmu *apokalýptein*, što znači „očitovati“, „razotkriti“. Ipak, njegova uporaba u Svetom pismu ne može se svesti na samo jedan naziv. U Starom zavjetu objava se često označuje kao „riječ Jahvina“ Naime, prema židovskom. Shvaćanju Boga se ne može vidjeti, nego samo čuti njegov glas. *Novi zavjet* rabi barem petnaest različitih izraza kad govori o objavi, ali onaj tko govori je uvijek Isus iz Nazareta i njegovo djelovanje; stoga, objava je u prvome redu opisivanje njegove osobe, djelovanja i nauka.

Rino Fisichella ukazuje na povijest objave koja počinje stvaranjem, a vrhunac doseže u događaju Isusa Krista.

Prvu objavu, koja se izražava kroz prirodu, možemo nazvati *kozmičkom* ili *prirodnom*. U njoj se pokazuje Božji stvaralački čin kojim Bog već dopušta spoznaju o sebi, spoznaju o Bogu koji ljubi. Pomoću te objave može se doći do spoznaje Boga (Rim 1, 20). Druga objava naziva se povijesnom. Misli se poglavito na događaje koji čine povijest Izraela: poziv Abrahama i obećanje zemlje i naroda, ropstvo u Egiptu, savez i Tora, progonstvo i najrazličitiji događaji naroda postaju „riječi“ kojima Izrael shvaća tko je Bog i kakav ga odnos veže s njime. Treći izraz objave je „proročka“ objava. Prepoznavamo je u različitim ispunjenim proroštvima i proročkim znakovima. Ova se objava odvija posredstvom nekih ljudi pozvanih da izraze same Jahvine riječi; slušanje ili odbijanje njihove riječi jednako je slušanju ili odbijanju. Objava koju donosi Isus je konačna jer se u njemu Božje otajstvo obznanjuje u potpunosti. On objavljuje da je Bog Otac, Sin i Duh. Ovu je objavu mogao donijeti samo On, koji s Bogom dijeli istu narav. Upravo ta trojstvena perspektiva omogućuje da objavu Isusa iz Nazareta vidimo kao potpunu, ali istovremeno i otvorenu, jer uvijek upućuje na veće, Božje otajstvo. Bog se, i kad se

¹ *Dei verbum*, 1965, 1-2;

objavljuje, ne zatvara u ljudske okvire; on ih u potpunosti preuzima i pomoću njih se obznanjuje. No sav ljudski jezik nije u stanju izreći veličinu njegovoga otajstva².

Budući da Bog ulazi u povijest, njegova objava teži ka konačnome ispunjenju na kraju vremena. Objava dakle u samoj sebi posjeduje dinamiku rasta koja potiče na ulazak u puninu otajstva, znajući da će se ono moći u potpunosti spoznati tek u konačnome blaženom gledanju. To znači da je istina priopćena i izražena objavom dana jednom za svagda, ali treba rasti dok ne dostigne eshatološku puninu (Iv 16, 13).

Tu objavu Crkva naziva „javna objava“ jer ona, piše Joseph Ratzinger „označava Božje objaviteljsko djelo koje je namijenjeno cijelome čovječanstvu, a čiji ćemo vidljivi trag pronaći u dvodijelnoj *Bibliji Staroga i Novoga zavjeta*. Nazivamo je „objavom“ jer se u njoj sam Bog korak po korak ljudima objavljavao sve do one točke kad je on sam postao čovjekom, kako bi utjelovljenim Sinom Isusom Kristom sebi privukao cijeli svijet te taj svijet sa sobom sjedinio. Nije riječ, dakle, o intelektualnim, razumskim priopćenjima, nego radi procesu života u kojem Bog pristupa k ljudima. U tome procesu bivaju dakako vidljivi sadržaji i za razumi za shvaćanje Božje tajne. Proces se usmjerava prema cijelom čovjeku, pa tako i na razum, ali ne samo na njega. Budući da je Bog jedan jedini, i povijest s kojom on stupa u čovječanstvo jest jedna jedina te vrijedi za sva vremena. Katekizam Katoličke Crkve kaže o tome: „Premda je objava dovršena, ipak nije sva potpuno izrečena niti joj je sadržaj iscrpljen. Na kršćanskoj je vjeri da postupno tijekom stoljeća dosegne cjelovito domašaj vjere“³. J. Ratzinger ukazuje na oba stajališta vezivanja uz jedinstvenost te rast u razumijevanju u Isusovim oproštajnim govorima u Ivanovu evanđelju (usp. Iv 16, 12-14). „S jedne strane Duh vodi i otvara spoznaju za koju je nedostajala pretpostavka da je učenici mogu nositi. To je uvijek nezavršena širina i dubina kršćanske vjere. S druge strane to uvođenje u svu istinu jest „uzimanje“ iz blaga samoga Isusa Krista kojega se neiscrpiva dubina objavljuje upravo u tome vođenju“⁴.

Drugi vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji o Objavi govori o tri bitna puta kako ta Objava koja potječe od apostola uz prisutnost Duha Svetoga u Crkvi napreduje: „po razmatranju i proučavanju vjernika koji u svojem srcu o tome razmišljaju, potom po

² Fisichella, 2015, 749-751.

³ *Katekizam Katoličke Crkve*, 2016.

⁴ Ratzinger, 2002, 147.

razumijevanju duhovnih stvari putem duhovnih iskustava, te naposljetku po naviještanju onih koji su u nasljedstvu u biskupskoj službi primili siguran milosni dar istine.

2. 1. Vrednovanje kršćanske mistike

Iako je javna objava zaključena smrću apostola, Bog koji stoji u partnerskom odnosu prema svijetu i čovjeku zadržao je sebi slobodu djelovanja u ljudskoj povijesti, istina pod vidom bitne kvalifikacije Novoga zavjeta, a to je njegova eshatološka dimenzija. Naime i Bog poštuje činjenicu da su s Isusom Kristom započela posljednja, eshatološka vremena, koja su obilježena događajem spasenja koje je s njim započelo. U tom rasponu vremena od Kristova uskrsnuća do njegovoga drugog dolaska Bog ne želi proširiti Objavu u smislu sklapanja nekog novog saveza kao što je to bio slučaj u Starom zavjetu prije Krista. Kako nas pisma uče, Bog će još samo izvesti konačni, obećani zahvat na kraju vremena, kojim će privesti punini već započeto spasenje svijeta, ali prije toga može sigurno na razne načine poticajno utjecati na ostvarenje toga spasenja. Jedan od tih načina jest njegovo priopćavanje u slici i riječi. Tko bi to nijekao, taj bi doveo u pitanje Božju slobodu i karakter kršćanstva kao objavljene vjere. „Tada bi kršćanska vjera bila reducirana na nekakvu deistički destiliranu vjeru koja apriori odbacuje mogućnost Božjeg djelovanja u povijesti, te Boga čini zarobljenikom njegova božanstva.“⁵.

Papa Benedikt XVI. u svojoj apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* smješta nadnaravna ukazanja i objave u širi kontekst ekonomije spasenja i posvećuje im značajan odlomak u kojemu poziva da se svrati prikladna pozornost na ove nadnaravne pojave. „Svim time Crkva izriče svijest da se s Isusom Kristom nalazi pred konačnom Riječi Božjom; on je „Prvi i Posljednji“ (*Otk* 1,17). On je dao stvorenoj stvarnosti i povijesti njihov konačni smisao, stoga smo pozvani živjeti vrijeme, nastanjivati Božju stvorenu stvarnost unutar ovoga eshatološkog ritma Riječi; “kršćanska rasporedba spasenja“, dakle, kao novi i konačni savez, nikada neće minuti i ne treba očekivati nikakvu javnu objavu prije slavnoga očitovanja našega Gospodina Isusa Krista (usp. *1 Tim* 6,14 i *Tit* 2,13)’. Doista, kao što su podsjetili oci za vrijeme Sinode, „specifičnost kršćanstva“ očituje se u događaju Isusa Krista, vrhuncu

⁵ Raguž, 2008, 962.

Objave, ispunjenju obećanja Božjih i posredniku susreta između čovjeka i Boga. On „koji nam je objavio Boga“ (Iv 1,18) jest jedina i konačna riječ predana čovječanstvu⁶.

Kad se govori o privatnim objavama i ukazanjima, onda se pojavljuje i problem njihove autentičnosti: da li su to prave objave i ukazanja i može li se vjerovati onima koji daju svjedočanstva o tome? S ovim problemom autentičnosti povezan je usko i teološki problem, odnosno pitanje može li se na temelju tih ukazanja naviještati „teologija ukazanja“ te mogu li ukazanja zauzeti zakonito mjesto u Crkvi?

Katolička Crkve donosi kako uloga privatnih objava „nije da poboljšaju ili upotpune konačnu Kristovu objavu, nego da pomognu da se od nje u određenom povijesnom razdoblju potpunije živi.“ Kardinal Ratzinger u tom smislu kaže kako je privatna objava pomoć našoj vjeri i nužno upućuje na javnu konačnu Objavu. Ona pomaže da razumijemo te potpunije živimo Radosnu vijest u određenom vremenskom trenutku.

Naša vjera nije savršena već je zbog posljedica istočnoga grijeha slaba i lomljiva. Današnji vjernici na zapadu su većinom izgubili osjećaj za redoviti put vjere koji se očituje u sakramentalnom životu. Bog, koji je obećao da će biti s nama u sve dane do svršetka svijeta, ne može dopustiti da se njegova djeca gube i propadaju. Iz tog razloga, Bog intervenira u našu povijest znakovima svoje prisutnosti. Svjedoci smo kako velik broj ljudi, čija je vjera bila umrtvljena, doživljava radikalnu promjenu života upravo u svetištima koja su nastala na mjestima ukazanja. Jedno od poznatijih mjesta upravo je Fatima.

Nažalost, svjedoci smo zanemarivanja nadnaravnih Božjih zahvata od mnogih teologa. H. U. von Balthasar vidi tri razloga tom negativnom stavu teologa. Prvo, razlog ignoriranja je u nesigurnosti takvih objava. Drugo, naglašava se da one ne obavezuju nikoga na prihvaćanje. Treće, daje se do znanja kako su sve istine prisutne u nauku Crkve. Sve je to točno. Međutim, Balthasar se pita, zašto onda Bog pristaje na takvo djelovanje koje Crkva ne treba saslušati. Slično Balthasaru⁷, K. Rahner se čudi kako možemo smatrati nevažnim ono što Bog objavljuje. Ali ne samo da to smatramo nevažnim, već sve takve nadnaravne pojave dobivaju negativnu konotaciju. „Neobične pojave se poistovjećuju s patološkim stanjem i njihovo se tumačenje prepušta psihologiji i parapsihologiji.“ Međutim, takav stav zanemaruje činjenicu da velik broj krštenika nema nikakve vjere.⁸

⁶ Ratzinger, 2011, str , 159.

⁷ usp. Balthasar, 2017. 88.

⁸ usp. Dugandžić, 1983, 226.

Osoba koja ima viđenja i objave mora biti duševno zdrava osoba. Tu se ne radi o fizičkom zdravlju, već o duševnoj ravnoteži i poštenju koje govori o vjerodostojnosti navodne objave. Ako osoba voli izmišljati, zaokruživati, dramaturgizirati da objava ispadne ljepša i zanimljivija, onda ona nije dobar svjedok vlastitih čina. Ako je neskromna, voli se isticati i svađati, onda je nepouzdana. Čvrst značaj pokazat će se u kušnjama. No, sva dobra psihička, fizička i moralna svojstva nisu još izravan dokaz da je objava sigurna. Predmet objave pokazuje njezino podrijetlo, negativno ili pozitivno. Sumnjive su i objave koje donose banalnosti, i nevažnost bez dostojanstva kakvo je svojstveno Božjem govoru. Psihički su učinci pozitivni kad »objava« donosi u dušu vidjelaca trajni mir i radost u Duhu Svetom. Ako se poslije navodnih objava pojave trajni psihički poremećaji, znak je da je riječ o lažnoj objavi, halucinaciji ili prisilnim idejama (patologija, abnormalnost). Pod brojem 67, Katekizam katoličke Crkve donosi:

Tijekom stoljeća bilo je takozvanih „privatnih” objava. Neke od njih je priznao crkveni autoritet. One ipak ne pripadaju u polog vjere. Uloga im nije da „poboljšaju” ili „upotpune” konačnu Kristovu objavu, nego da pomognu da se od nje u određenom povijesnom razdoblju potpunije živi. Pod vodstvom crkvenog učiteljstva osjećaj vjernika znade razlučiti i prihvatiti ono što je u takvim objavama Crkvi istiniti poziv Krista ili njegovi svetaca. Kršćanska vjera ne može prihvatiti „objava” koje bi htjele nadići ili ispraviti objavu koja je u Kristu dovršena. Toga ima u nekim nekršćanskim religijama, a i u nekim novijih sekta koje se na takvim „objavama” zasnivaju.

Cilj „privatne” objave nije u tome da nešto novo nadoda na javnu objavu, niti da ju korigira, ispravi, prepravi; već joj je svrha da ono što već postoji u javnoj objavi produbi i to konkretno za ono povijesno razdoblje u kojemu se dogodila. Zna se dogoditi da se u određenom povijesnom razdoblju „zaboravi” na pojedine vjerske istine pa Gospodin preko „privatnih” objava zahvaća u život Crkve. Cilj je dublje razumijevanje pojedinih stavki vjere, vraćanje naglasaka na one stvari koje su se zametnule. To je samo još jedan izraz preobilne Božje milosti i ljubavi za nas, ako treba, on će zahvatiti i izvanrednim načinima.

Kriterij za istinu privatne objave jest njezina usmjerenost na samoga Krista. Kada se ona udalji od njega, tada ona zacijelo ne dolazi od Duha Svetoga, koji nas vodi unutar evanđelja, a ne izvan njega. Privatna objava je pomoć za ovu vjeru, i očituje se kao vjerodostojna upravo zato što upućuje na jedinu javnu objavu. Stoga crkveno odobrenje privatne objave ukazuje uglavnom da dotična poruka ne sadrži ništa što proturječi vjeri i dobrim običajima; dopušteno je tu poruku javno obznaniti, i vjernici su ovlašteni da je u

razboritom obliku prihvate. Privatna objava može uvesti nove naglaske, izložiti nove ili produbiti stare oblike pobožnosti.

Ona može imati određenu proročku narav (usp. 1 Sol 5,19-21) i može biti valjana pomoć za bolje razumijevanje i življenje evanđelja u sadašnjem času. Stoga ju ne treba zanemarivati. Ona je pomoć koja se nudi, ali nije obvezujuća njezina upotreba. U svakom slučaju, to mora biti stvar hranjenja vjere, nade i ljubavi, koje su za sve trajni put spasenja.⁹

Autoritet privatnih objava bitno je različit od jedne, javne objave, „koja od nas traži našu vjeru, jer u njoj nam progovara sam Bog kroz ljudske riječi i posredstvom žive zajednice Crkve. Vjera u Boga i njegovu riječ razlikuje se od svake ljudske vjere, povjerenja, mišljenja. Sigurnost da Bog govori daje mi sigurnost da se susrećem sa samom istinom te je time to sigurnost koju nećemo inače susresti ni u kojemu ljudskom obliku spoznaje. To je sigurnost na kojoj gradim život i kojoj vjerujem u svome umiranju“¹⁰.

Smjernicu za pozitivno određenje i teološko vrednovanje privatnih objava J. Ratzinger vidi u najstarijem sačuvanom Pavlovom spisu koji je ujedno i najstariji pisani spis Novoga zavjeta. Naime prva poslanica Solunjanima Pavao veli: „Duha ne trnite! Proročke govore ne prezirite! Sve ispitujte, dobro zadržavajte!“ (1 Sol 5, 19-21). Tu biva očito da J. Ratzinger privatne objave smatra proročkim karizmama.

2. 2. Uloga privatne objave u katoličkoj Crkvi (proročka karizma)

Sv. Toma Akvinski još pred gotovo osam stotina godina primjećuje kako je Bog u svim vremenima poučavao ljude u odnosu na njihovo djelovanje, kako bi mogli pronaći spasenje te kako će to nastaviti raditi do konca vremena. On je uvjeren kako u ni jednom razdoblju ljudske povijesti nije nedostajalo ljudi koji su djelovanjem Duha Svetoga primali različite objave, kojima je Bog usmjeravao svoj narod.¹¹

U tom kontekstu spomenut ćemo samo neke, krenuvši od starozavjetnih proroka koji su na poseban način bili prenositelji Božje riječi i Njegove volje za narod. Poznata su nam i

⁹ isto;

¹⁰ Ratzinger, 2002, str. 148.

¹¹ Schumacher, 1986, str. 81.

dva bisera karmelskog reda sv. Ivan od Križa i sv. Terezija Avilska, preko kojih je Bog na čudesan način reformirao karmelski red, dajući im svoje objave u mističnim viđenjima. Oboje su kasnije proglašeni naučiteljima Crkve, iako nisu imali nekog posebnog teološkog obrazovanja, baš kao i sv. Katarina Sijenska koja je unatoč svom vrlo uskom znanju o teologiji, napisala vrhunsko teološko djelo i dala rješenja o glavnim vjerskim misterijima kršćanstva i upozoravala na moralnu propast biskupa i svećenika onoga doba. To znanje je kod nje bilo uliveno u njezinim ekstatičnim sjedinjenjima s Ocem nebeskim. To je bilo toliko očito, da su je radi toga slušali pape i kraljevi.¹² Koliko je samo Gospodin učinio preko sv. Franje Asiškog! To je već opće poznato. Ali sve je počelo iznenadnim Božjim zahvatom Franji osobno: „Franjo pođi i popravi mi Crkvu jer, kako vidiš sva je u ruševinama“¹³. Prva svetica jubilejske godine sv. Faustina Kowalska koja nam je prenijela pobožnost prema milosrđu Božjem. Objava je to koja je prošla odbacivanja ali je danas prekrila cijeli svijet. Poseban primjer „privatnog“ Božjeg zahvata s općim posljedicama je i Majka Terezija za koju životopisac prenosi da je čula jasan Božji glas, da iziđe iz samostana i pomogne najbjeđnijima živeći s njima. Tako je započeo put ljubavi Majke Terezije i niz drugih životnih putova koje nije moguće nabrojiti.¹⁴ Kao što možemo primijetiti, svi ovi primatelji Božjih objava pripadali su različitim staležima Božjeg naroda: svećenici, redovnici, laici. Iz toga možemo zaključiti da Bog odabire sve udove kako bi aktivno sudjelovali u izgradnji njegovog mističnog tijela, svaki po primljenom daru, odnosno „karizmi“ na što nas jasno upućuju dokumenti drugog Vatikanskog Koncila.

Joseph Ratzinger pokušavajući protumačiti treću Fatimsku tajnu, otkriva snažnu povezanost privatnih objava s pučkim pobožnostima i ističe njihovu važnost za našu vjeru, liturgiju i općenito Crkvu. Primjećuje kako “privatne objave često potječu primarno iz pučke pobožnosti te se na nju i odražavaju, kako to zorno pokazuju svetkovine Tijelova¹⁵ i Srca

¹² Radić, 2002, str; 130.

¹³ Antolović, 1998, str; 359.

¹⁴ Misionarke ljubavi, redovnička zajednica koju je osnovala Majka Terezija, još za njezina života brojila je gotovo šest tisuća sestara, koje djeluju na svim kontinentima;

¹⁵ Sv. Julijana iz samostana kod Liegea u Belgiji, imala je viđenje punog mjeseca, na kojem je opazila mrlju. Puni mjesec je protumačila kao Crkvu, a mrlju kao nedostatak blagdana, kojim bi se častio Presveti oltarski sakrament. Na njezinu molbu, mjesni je biskup za svoju biskupiju uspostavio blagdan, koji se na početku zvao blagdan Euharistije. Sv. Julijana i njeni suvremenici promovirali su ideju toga blagdana i željeli su ga proširiti na cijelu Crkvu. Papa Urban IV. objavljuje bulu 1264., kojom blagdan Euharistije, želi proširiti na cijelu Crkvu.

Isusova¹⁶. U stanovitom smislu u odnosu liturgije i pučke pobožnosti zrcali se i odnos između Objave i privatnih objava: Liturgija – bogoštovlje je mjerilo, ona je životni izričaj Crkve u cjelini koji se hrani izravno iz Evanđelja. Pučka pobožnost znači kako vjera u srcima pojedinih naroda pušta svoje korijenje te se time ista vjera unosi u svijet svakidašnjice. Pučka je pobožnost prvi i temeljni oblik „inkulturacije“¹⁷ vjere, koja se mora uvijek moći uređivati i voditi naputcima liturgije, dok ta ista pučka pobožnost zauzvrat tu istu liturgiju oploduje srcem.

Međutim, pri korištenju pojma „privatna objava“ opasnost se krije u tome što od Boga darovana „privatna objava“ može biti zanemarena kao privatna stvar. Stoga većina teologa nakon Drugog vatikanskog koncila daje prednost pojmu Karl Rahnera „proročka objava“, koji ne samo što nije ničim opterećen, već bolje izražava cilj takvih poslije biblijskih objava.

Ako znamo da je vrijeme Crkve eshatološko vrijeme između početka i dovršenja spasenja u kojemu je Isus Krist vrhunac i punina Objave u osobi, utoliko „privatna objava“ ne može biti nikakav, pa ni akcidentalni dodatak postojećem pokladu vjere u sadržajnom smislu. Njezin smisao, prema Karl Rahneru, treba tražiti u drugom obliku. „Privatne objave“ ne žele kršćane poučiti kako će određenu istinu na nov način shvatiti, nego su one, u svojoj biti imperativi kako kršćanstvo mora postupiti u određenoj povijesnoj situaciji; u bitnom to nisu nove tvrdnje nego nova zapovijed.

I papa Benedikt XVI. u apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* ističe kako privatna objava „može imati određenu proročku narav (usp. 1 Sol 5,19-21) i može biti odgovarajuća pomoć za bolje razumijevanje i življenje evanđelja u sadašnjem trenutku te je stoga ne treba

No, brza smrt ga je spriječila u tome. Tek u 14. stoljeću, papa Ivan XXII. širi blagdan na cijelu Rimokatoličku Crkvu;

¹⁶ Sv. Margareta Marija Alaquoque imala je od 1673. g. do 1675. g. nekoliko viđenja Srca Isusova. U jednom od posljednjih koje se obično zove „veliko ukazanje“, a bilo je 16. lipnja 1675. g., u tijelovskoj osmini, Isus daje nalog za uvođenje blagdana Srca Isusova: „Stoga od tebe tražim da prvi petak nakon tijelovske osmine bude posvećen naročitom blagdanu u čast moga Srca, da mu se na taj dan učini časna naknada i prošnja naknadnom pričešću kako bi se naknadilo za sve nedostatke poštovanja dok je moje Tijelo u Euharistiji bilo izloženo na oltarima.“ Papa Pio IX. je 1856 g. posebnim dekretom odredio da se blagdan službeno slavi u cijeloj Katoličkoj Crkvi, osobito s obzirom na potrebu zadovoljštine za grijeh;

¹⁷ Pojam donosi Drugi vatikanski sabor u pastoralnoj konstituciji *Gaudium et Spes* kada govori o evangelizaciji kultura, koristi izraz inkulturacija evanđelja. Zadaća koja se danas postavlja nije jednostavna. Podsjećajući na riječi Pavla VI. u enciklici *Evangelium Nuntiandi*, treba imati na umu kako je rascjep između evanđelja i kulture drama našeg vremena, a to sigurno ne olakšava zadaću obnovljena oblika njihova uzajamna djelovanja;

zanemarivati. Ona je pomoć koja se nudi, ali nije obvezujuća njezina upotreba. Pak, na veliki poticaj koji je Drugi vatikanski sabor dao u ponovnom otkrivanju Riječi Božje u životu Crkve, Sveti Otac istaknuo je da je kršćanstvo religija Riječi Božje, i to ne neke napisane i nijeme riječi, nego Riječi utjelovljene i žive. U tom kontekstu, prema Papinim riječima, vjernicima valja pomoći razlikovati Riječ Božju od privatnih objava, čija uloga nije „upotpuniti“ konačnu Kristovu Objavu, nego pomoći živjeti ju potpunije u određenom povijesnom razdoblju.¹⁸

2. 3. Vrednovanje Gospinih ukazanja i viđenja

Izrazom „ukazanja“ u kršćanskoj teologiji se obično misli na vidljivo očitovanje nadnaravnoga unutar prostorno-vremenskih kategorija subjekta (čovjeka) koji ga prima. Treba razlikovati tri različita oblika ukazanja: teofanije, kristofanije i mariofanije.

Prvi se oblik pobliže određuje kao teofanija (bogojavljenje) i često je opisan u *Starom zavjetu*. I povijesni i proročki tekstovi *Starog zavjeta* upućuju na različite teofanije (bogojavljanja) da upozore na Božje objaviteljsko djelovanje. Priroda i simboli često su posrednici u ukazanjima, premda ne nedostaje izvješća u kojima je teofanija predočena pomoću osoba s ljudskim značajkama. Oblak, oganj, planina, pustinja... jesu kategorije koje mogu izraziti neizrecivo iskustvo, koje je s Božje strane plod izbora i milosti. I *Novi zavjet* donosi izvješća o teofanijama u najvažnijim trenucima Isusova života (tako na primjer pri krštenju i preobraženju). Budući da se Boga ne može vidjeti i ostati na životu (usp. Izl 33,20), *Stari zavjet*, premda pripovijeda o teofanijama, izravno upućuje na njih kao na neku govornu, a ne vidnu pojavu. Zapravo, moguće je slušati Božji glas i doživjeti njegovu prisutnost, ali ne i vidjeti njegovo lice. Tu Božju nevidljivost prekida *Novi zavjet*. Bog postaje čovjekom, a ne prestaje biti Bog (usp. Kol 2,9). Boga se sada vidi i sluša jer se izražava u svome Sinu Isusu iz Nazareta.

Drugi su oblik ukazanja „kristofanije“, koje pobliže znače Kristovo ukazanje poslije njegova uskrsnuća. O ukazanjima Uskrsnulo ga govore svi novozavjetni izvori. Oni ne govore o Isusovu uskrsnuću kome se učenici nadaju, nego o uskrsnuću koje je Bog već izvršio i objavio određenim svjedocima. Tvrdi se, dakle, kako je Isusovo uskrsnuće stvarnost koja se već dogodila. Novozavjetni tekstovi svjedoče o Isusovu uskrsnuću kao jednom, nasuprot

¹⁸ Joseph Kardinal Ratzinger, *Viđenja nikad nisu čista fotografija onostranoga*, U službi Istine, Ziral, Mostar-Zagreb, 2002., str; 141-159

Isusovom životu i smrti, novom zbivanju koje je stvarno uslijedilo. No, kad govori o Isusovu „uskrsnuću“, *Novi zavjet* ne misli na reanimaciju jednog pokojnika (kao u slučaju Lazara), na povratak u zemaljske, empirički dokazive uvijete postojanja, ponovno u smrtni život, nego na prijelaz u konačan oblik života u Bogu koji nam je još skriven. Riječ je o početku radikalno novog, neuništivog života (Rim 6,9-10: „Krist uskrišen od mrtvih, više ne umire“). Isusovo uskrsnuće nadilazi područje onoga što se empirički može dokazati. Stoga i nema neposrednih očevidaca događaja uskrsnuća nego svjedoka identiteta povijesnog i umrlog Isusa sa živim Uskrsnim. U ukazanjima Uskrsloga, kako o njima izvješćuju evanđelja, Isus koji se daje vidjeti jest „uskrsnuli“, u tijelu; dakle, u njemu duhovno počelo već gospoduje nad onim materijalnim (usp. 1 Kor 15,42-49). Evanđelist hoće pokazati kako predmet ukazanja nije „utvara“ - i stoga oni nisu podvrgnuti halucinaciji – već ih Isus, isti onaj koji bijaše mrtav i pokopan, pokreće da njega, uskrsnuloga, i njegovo ukazanje opišu materijalnim pojmovima. Osim toga, kristofanija je uvijek povezana s povjerenim *poslanjem i obećanjem* trajne prisutnosti i pomoći Duha Svetoga koji pojedinca i zajednicu vodi ka punini obećanog života.

Treći oblik obuhvaćaju ukazanja Gospe (mariofanije) i svetaca. Teološki, tu treba brižno razlikovati, unutar različitih ukazanja, različite oblike prisutnosti, zato što vjerujemo u Tjelesno uznesenje Blažene Djevice Marije, dok to za svece još nije prihvaćeno. Po sebi, nemoguće je isključiti takva ukazanja, a da se ne zaniječe sama Božja sloboda. Stoga ćemo se ovom temom posebno baviti u četvrtom poglavlju ovoga rada. Za sada ćemo samo ukratko objasniti pojam „viđenja“ i različita gledanja unutar viđenja, odnosno različite oblike Božje prisutnosti. Viđenja, su čovjekovo osjetno primjećivanje, ono što se ukazuje. Teološki su viđenja: duševni događaji u kojima na nadnaravan način tjelesnim osjetilima i osjetilima duše postaju dostupne nevidljive stvarnosti, kao Bog, anđeli i štoviše, sveci, ali i ostvarene stvari, a sve to povezano je s nadnaravnom svrhom ljudskog spasenja. Tu su uključeni prostorno daleki te prošli i budući događaji. Teološka antropologija razlikuje tri načina percepcije, zapažanja ili viđenja.

Zato je svaka teologija koja zanemaruje mariologiju besplodna i bez napretka. Teologija je nastajala na iskustvu ukazanja Uskrsloga. Iz svih Marijinih svetišta, a posebno onih koja su vezana uz ukazanja, zrači molitveni duh i pobožnost. A marijanska pobožnost i mariologija međusobno se prožimaju, na isti način kao što se prožimaju duhovnost i teologija općenito. Uzmimo k tome još i činjenicu kako je sv. Pavao VI. na završetku II. vatikanskog koncila dodijelio Mariji naslov Majka Crkve. Neće li onda ona biti Majka Crkve do svršetka svijeta ali i kroz svu vječnost? Ne čudimo se onda Marijinoj majčinskoj brizi, koja nikad ne

napušta svoju djecu, „koja je imala jedinstvenu funkciju u povijesti spasenja, koja je u Isusu Kristu, Raspetome i Uskrslome, stigla svom eshatološkom cilju“. Ona koja je prva spašena pomaže da milost spasenja dopre do svih ljudi. Mi još nismo shvatili dubinu Božje objave niti razumijemo ozbiljnost i narav Crkve, a „tko bi bio najkompetentniji da nam da nikada do kraja dovršeno tumačenje ako li ne *Ecclesia immacolata*?“

Sve ovo nas obavezuje da ozbiljno uzmemo u obzir Gospinu poruku koju su nam Fatimska djeca prenijela. Ta poruka podcrtava Isusovu poruku iz evanđelja: „Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!“ (Mk 1,15) Poruka je to koja poziva na pokoru i preobrazbu života. Ovdje nam itekako vrijedi opomena bl. Alojzija Stepinca: „Jao čovjeku koji dobročinstava Božja, kao što su ukazanja u Lurdu ili koju drugu Gospinu milost, a to će reći Božju, nastoji izvrći ruglu! Ne govori uzalud Duh Sveti: 'Srce prkosno svrši rđavo' (Sir 3,26).“¹⁹

Franjo Kuharić je naglašavao kako je Marija naša majka, a mi njezina djeca. „Posvetiti se njezinu Prečistom Srcu znači svjesno i slobodno priznati Je za svoju duhovnu Majku i zaštitnicu“, govorio je Franjo Kuharić. Marija je remek djelo Duha Svetoga. On je umjetnik koji oblikuje sliku Božju u čovjeku. On je odgojitelj za puninu vjernosti i svetosti života. On ulijeva u duhovnu srž čovjekovu svu ljepotu, dobrotu, vjeru i ljubav. On je odgojitelj pravednika i Božjih prijatelja. On ulijeva milost i u raskajanog grešnika! Marija je toga svjesna. Zato pjeva svoju pjesmu zahvalnicu: »Veliča duša moja Gospodina, klikće duh moj u Bogu, mome Spasitelju, što pogleda na neznatnost službenice svoje... Jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je Ime njegovo!« (Lk 1, 46-47. 48 a. 49)²⁰

Početke ove duhovnosti vidimo u događaju na Golgoti gdje Isus s Križa predaje svojoj Majci ljubljenog učenika. „I od toga časa uze je učenik k sebi.“ (Iv 19,27) To je čas kad se Crkva rodila iz probodenoga Srca Isusova. Dolazimo do veze Marije i Crkve. Dublje razumijevanje ove tajne omogućio nam je Hugo Rahner koji je uočio kako su prvi Crkveni Oci svoju ljubav prema tajni Majke Crkve crpili iz ljubavi prema zemaljskoj Majci Gospodinovoj.

Dajući sebe, Bog nam daruje i nas , daruje nam našu slobodu. Marijina sloboda nastavak je njezina bezgrješnog začeca. Na Marijinu životnom putu treba tek pronaći sama sebe i do kraja se ostvariti po njezinu uzoru. Marija je posve uronjena u svagdašnjicu, prolazi

¹⁹ Stepinac, 2008, str; 135-136.

²⁰ Kuharić, 2002, str; 150 – 174.

svojim putem bez vanjskih povlastica i olakšanja kao suputnica i supatnica svakog čovjeka putnika i patnika. U isto vrijeme iz nje svijetli budućnost. Zato je ona pouzdan izvor nade svakomu koji u vjeri gleda njezin lik.²¹

Marija je viša od crkvene službe po svojoj osobnoj svetosti koja tu službu nevidljivo nosi i obogaćuje. Posljednja je Marijina zemaljska zadaća bila nestati u Crkvi, iščeznuti, podrediti se crkvenoj službi, da bi upravo tu službu mogla nevidljivo nositi svojom milošću. Marija predstavlja Crkvu u nevidljivoj punini svoje milosti, a ne u vidljivosti njezine službe.

Ona je živjela ispunjeno iskustvo vjere i danas nam je njezina vjera uzor i pomoć u životu. Govori nam kako treba živjeti, produbljivati i rasti u vjeri. Krepost koja se dosta očituje u Marijinu životu jest ljubav. Njena vjera jest ljubav prema Gospodinu i to možemo primijetiti u samom događaju navještenja Gospodinovog rođenja. Ona je prihvatila Božju volju da postane majkom Spasitelja. To naravno nije napravila pod prisilom, već u potpunoj slobodnoj volji i iz pune ljubavi prema Bogu. Bila je u potpunosti predana služiti Njemu i ispuniti njegovu volju. Također, tu ljubav možemo i primijetiti kroz cijeli Kristov život. Marijina ljubav prema svome Sinu vidi se u tome koliko ga je pratila sve do Golgote i bila poslušna njegovim riječima nakon Njegove muke. Takva vjera nije bila polovična, već potpuna, čak i u najtežim trenucima njegova života na zemlji. To možemo nazvati pravom majčinskom ljubavlju, ona ljubav koja je požrtvovna i puna povjerenja. Ona nije imala teleološku spoznaju Božje providnosti. Po tome možemo zaključiti da je Marija bila milosti puna. Milost je djelo ljubavi, a Duh Sveti je osobna ljubav Božja pa se Njemu pripisuje. Po Duhu Svetom Marija prima milost. Ako dublje sagledamo Marijine riječi iz Lukinog evanđelja možemo pronaći dokaz za Marijinu slobodnu vjeru i posluh: Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi! (Lk 1, 38). Po vjeri se predala Bogu bez suzdržaja i potpuno se posvetila kao Gospodinova službenica osobi i djelu svoga Sina. Ovim odgovorom je postala Majka Spasitelja našega Isusa Krista po kojem je došlo spasenje svijeta.²²

²¹ Schneider, 2008, str; 41-43.

²² Isto, 45-47.

3. Marija u štovanju kršćana

Kršćanski vjernici već od samih početaka kršćanstva ugledaju se na vjeru određenih svetih osoba. Glavni uzor u vjeri za kršćane je Isusova majka Marija. Kako bismo bolje analizirali Marijinu vjeru trebamo prvo definirati što vjera jest. Vjera u poslanici Hebrejima definira se kao neko imanje onoga čemu se nadamo, osvjedočenje o zbiljnosti kojih ne vidimo (Heb 11, 1). Vjera znači osloniti se, prepustiti se i dati se Bogu. To je trajno „hoditi s Bogom”, hoditi njegovim putem i biti neporočan. Dakle, vjera nije samo nadanje i svjedočenje već i povjerenje u Božju providnost. Marijina vjera se očituje u njezinu životu na zemlji. Njezina vjera postala je veliki predmet interesa i objekt proučavanja suvremene teologije.

Na početku kršćanske vjere uzdiže se njezina vjera, a to je vjera djevice i majke. Iako je Marija bila vjerna Židovka, nju možemo nazvati prvom kršćankom. Ona svojom vjerom sudjeluje u svim odlučnim trenucima našega Spasitelja i njenog sina Isusa Krista. Marija nije u potpunosti spoznavala svrhovitost budućih događanja, ona je ipak bila u dubokoj intimnosti sa događajem utjelovljenja i samim time spasenja. Kasnije će sa istom takvom nepokolebljivom vjerom prihvatiti sve što čuje s neba o Isusu i od samog Isusa Krista. Takvo pokoravanje Gospodaru je praktični odraz vjere i ljubavi. Marija je od Boga odabrana bez zasluge, ali ne bez kreposti koja je preporučuje Bogu. Ako opet uzmemo razgovor sa arkandjelom kao reference, možemo vidjeti Marijinu izvanrednu čistoću, vjeru i poslušnost. Upravo te kreposti su privukle Božju pozornost, ali i dalje njima nije zaslužila ulogu Bogomajke, odnosno uloge za koju ju je Bog pripremio od samog začeca. Ne boj se Marijo! Ta našla si milost u Boga. Evo začet ćeš i roditi sina i nadjenut ćeš mu ime Isus (Lk 1, 30s). Kreposti djevice Marije su one koji dušu preporučuju za višnji poziv, odnosno za poziv svetosti, no Bog je taj koji poziva i uspostavlja odnos. Njena vjera kao i vjera mnogih se temelji na Objavi s neba. Ta Objava je bila potrebna na izvoru najvišeg Otajstva utjelovljenja.

Marija svojom vjerom prihvaća Krista kao autentičnoga kakav joj je i bio objavljen. Ona nije vidjela tajnovito čudo utjelovljenja, ali vjeruje u Božju svemoć i u nedokučivu tajnu djevičanskog začeca i božanskog utjelovljenja. Kada vjerujemo u potpunosti, nije potrebno imati shvaćanje, već slobodan pristanak. Suočeni s ovakvim problemom u ljudima nastaje napetost između vjere i naravnog uma koji zahtijeva shvaćanje.²³ Ovakva napetost nastaje

²³ Biočić i Mršić Felbar, 2016, 405.

vjerom u Božju Riječ koja svjedoči Božjim veličajnim djelima u njoj samoj. Ovom tematikom možemo doći i do drugačije definicije vjere. Vjera je klanjanje pred nedokučivim svijetom objave koji nadmašuje ljudsko mirovanje. U Mariji se očituje spremnost vjerovanja pa čak i kada nešto nije u potpunosti razumljivo. Sveti oci će redovito govoriti da je Marija Sina Božjega najprije začela vjerom, a tek onda tijelom. Vjera u Božju riječ je vrhunski domet ljudske slobode, a u Mariji pronalazimo najčišći i najpotpuniji oblik vjerovanja²⁴.

Marija u Kristovu otajstvu kad je predobri i premudri Bog htio otkupiti svijet, »čim je došla punina vremena, poslao je svojega Sina nastaloga od žene, ... da primimo posinstvo« (Gal 4, 4-5). »On je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa, i utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice.« To nam je božansko otajstvo spasenja objavljeno i nastavlja se u Crkvi koju je Gospodin ustanovio kao svoje Tijelo i u kojoj vjernici, prijanjajući uz Krista Glavu i dijeleći zajedništvo sa svima njegovim svetima, trebaju također štovati spomen »u prvome redu slavne vazda Djevice Marije, Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista«. Djevica se Marija, koja je po anđelovu navještenju srcem i tijelom primila Božju riječ i donijela svijetu život, naime priznaje i časti kao prava Božja i Otkupiteljeva Majka. Na uzvišeniji način otkupljena s obzirom na zasluge svojega Sina i s njime sjedinjena tijesnom i nerazrješivom svezom, obdarena je ovom najvišom zadaćom i dostojanstvom: da bude roditeljicom Sina Božjega te stoga predraga kći Očeva i svetište Duha Svetoga; po tom daru iznimne milosti ona nadaleko nadvisuje sve druge stvorove, i nebeske i zemaljske. No ujedno se u Adamovu rodu našla povezanom sa svim ljudima potrebnima spasenja, štoviše, ona je „uistinu majkom udova (Kristovih),... jer je ljubavlju sudjelovala da se u Crkvi rode vjernici, koji su udovi one Glave“. Stoga se ona također pozdravlja kao najizvrsniji i posve jedinstveni ud Crkve te kao njezin pralik i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi.

Sveti spisi *Staroga* i *Novoga zavjeta* te časna Predaja na sve zorniji način pokazuju zadaću Spasiteljeve Majke u poretku spasenja te je gotovo iznose na vidjelo. Knjige *Staroga zavjeta* opisuju povijest spasenja u kojoj se polagano pripravlja Kristov dolazak u svijet. Ti po vremenu prvi dokumenti, kako se čitaju u Crkvi i shvaćaju u svjetlu daljnje i potpune objave, malo-pomalo sve zornije iznose na svjetlo lik žene, Otkupiteljeve Majke. Pod tim svjetlom ona je već proročanski naznačena u obećanju o pobjedi nad zmijom, koje je bilo dano pošto su prvi roditelji pali u grijeh (usp. Post 3, 15). Ona je na sličan način također ona Djevica koja će začeti i roditi Sina, čije će ime biti Emanuel (usp. Iz 7, 14; Mih 5, 2-3; Mt 1, 22-23). Ona se ističe među poniznicima i siromasima Gospodnjim, koji s pouzdanjem od

²⁴ Isto.

njega očekuju i primaju spasenje. S njom kao uzvišenom kćeri sionskom napokon se, nakon dugoga očekivanja obećanja, ispunjuju vremena te se uspostavlja novi poredak, kad je od nje Sin Božji uzeo ljudsku narav da po otajstvima svojega tijela oslobodi čovjeka od grijeha.

Darom i zadaćom bogomajčinstva, po kojemu je sjedinjena sa Sinom Otkupiteljem, te po svojim jedinstvenim milostima i zadaćama, Blažena je Djevica također najprisnije povezana s Crkvom: kako je već sv. Ambrozije naučavao, Bogorodica je pralik Crkve u redu vjere, ljubavi i savršenoga jedinstva s Kristom. Naime, u otajstvu Crkve, koja se i sama s pravom naziva majkom i djevicom, Blažena je Djevica Marija prethodila dajući na izvrstan i jedinstven način primjer i djevice i majke. U vjeri i poslušnosti ona je na zemlji rodila samoga Sina Očeva, i to ne poznajući muža, osjenjena Duhom Svetim, kao nova Eva koja – nimalo ne sumnjajući – nije povjerovala staroj zmiji, nego Božjemu glasniku. A rodila je Sina, kojega je Bog postavio prvorodencem među mnogom braćom (usp. Rim 8, 29), tj. među vjernicima, u čijem rađanju i odgajanju ona surađuje majčinskom ljubavlju.

Promatrajući njezinu tajanstvenu svetost i nasljeđujući njezinu ljubav te odano ispunjajući Očevu volju, sama Crkva također postaje majkom po vjerno primljenoj Božjoj riječi. Propovijedanjem i krstom ona, naime, na novi i besmrtni život rađa djecu začetu po Duhu Svetom i rođenu od Boga. Ona je i djevica koja potpuno i čisto čuva vjeru zadanu Zaručniku te nasljeđujući majku svojega Gospodina, snagom Duha Svetoga, djevičanski čuva cjelovitu vjeru, čvrstu nadu i iskrenu ljubav.²⁵

Dok je Crkva u Preblašenoj Djevici već prispjela ka savršenstvu u kojem je bez ljage i nabora (usp. Ef 5,27), Kristovi se vjernici još trude da, pobjeđujući grijeh, rastu u svetosti; radi toga uzdižu svoje oči k Mariji, koja pred svekolikom zajednicom izabраниh sja kao uzor krjeposti. Razmišljajući na pobožan način o njoj i promatrajući je u svjetlu Riječi koja je postala Tijelom, Crkva sa strahopoštovanjem prodire dublje u vrhunsko otajstvo utjelovljenja te se sve više i više suobličuje sa svojim Zaručnikom. A jer je Marija najdublje ušla u povijest spasenja te na neki način u sebi ujedinjuje i odražava najveća načela vjere, ona – dok se o njoj propovijeda i iskazuje joj se štovanje – poziva vjernike k svojem Sinu, k njegovoj žrtvi i k Očevoj ljubavi. Crkva, pak, idući za Kristovom slavom, postaje sličnija svojem uzvišenom uzoru time što stalno napreduje u vjeri, nadi i ljubavi te u svemu traga za Božjom voljom i tu volju vrši. Stoga i u svojem apostolskom radu Crkva s pravom gleda na onu koja je rodila Krista, začeto ga po Duhu Svetom i rođenoga od Djevice, da se on po Crkvi rodi i raste

²⁵ Isto.

također u srcima vjernika. Ta je Djevica u svojem životu postala uzorom onoga majčinskog čuvstva kojim trebaju biti oduhovljeni svi oni koji u apo-stolskom poslanju Crkve surađuju u preporodu ljudi.

Crkva s pravom posebnim štovanjem časti Mariju kao presvetu Majku Božju koja je sudjelovala u Kristovim otajstvima i koja je po Božjoj milosti, poslije Sina, uzvišena ponad svih anđela i ljudi. Već od najstarijih vremena Blažena se Djevica štuje pod nazivom »Bogorodice«, pod čiju se zaštitu vjernici moleći utječu u svim pogiblima i potrebama. Stoga je osobito od Efeškoga koncila divno poraslo štovanje Božjega naroda prema Mariji u iskazivanju časti i u ljubavi, u zazivanju i u nasljedovanju, u skladu s njezinim proročkim riječima: »Blaženom me zvat i svi naraštaji, jer mi je velika djela učinio onaj koji je moćan« (Lk 1, 48). Premda je to štovanje, kakvo je uvijek postojalo u Crkvi, posve osobito, ono se bitno razlikuje od poklonstvenoga štovanja koje se iskazuje utjelovljenoj Riječi jednak kao i Ocu i Duhu Svetom, i snažno ga podupire. Naime, različiti oblici pobožnosti prema Bogorodici, koje je Crkva u granicama zdravoga i pravovjernoga nauka i prema prilikama vremena i mjesta te prema značaju čudi vjerniku odobrila, postižu to da dok se Majku časti, Sin radi kojega je sve (usp. Kol 1, 15-16) i u kojem se vječnom Ocu »svidjelo nastaniti svu puninu« (Kol 1, 19) – bude pravo upoznat, voljen, slavlj en i da njegove zapovijedi budu obdržavane.²⁶

U povijesnom razvoju Marijina štovanja treba razlikovati, razne elemente: jedno je *vjerski sadržaj* koji Crkva propovijeda, a drugo je *kulturno-povijesno ruho* u koje se Marija oblači. To dvoje ne smije poistovjetiti, jer je povijesni razvoj podvrgnut ljudskom elementu koji nije u skladu s božanskim elementom Objave. Crkva je na II. vatikanskom koncilu poduzela takvu obnovu da bi marijanska pobožnost rasla u granicama pravovjerne zdrave nauke, a opet prilagođena prilikama vremena i mjesta, kao i prema čudi i značaju vjernika (LG 66). Nije pogrešno kad Gospu oblačimo u neko povijesno – kultno ruho, nego je pogrešno kad na nju stavljamo ruho koje ne pristaje istinitoj Gospi.

Liturgijsko štovanje, Marija je cijeloj Crkvi uzor u činu božanskog štovanja. Pravo štovanje sastoji se u tome da vlastiti život učinimo prinosom Bogu, kako je to činila Gospa ispunjavajući u svemu volju Božju kao „službenica Gospodnja“. Liturgija i u štovanju Marije postaje zlatno pravilo kršćanske pobožnosti jer zauzima stav vjere i ljubavi, sličan stav

²⁶ Isto.

Djevice. Taj stav razradio je Pavo VI. u više naslova koje bismo mogli nazvati dušom liturgije jer odražavaju Marijinu dušu.

Djevica koja sluša, riječ Božju i prima je u srce i razmišlja o njoj. Ona se isto tako „u sjećanju stalno vraćala na događaje Kristova djetinjstva sabirući sve te događaje u dnu srca svoga“. Tako čini i Crkva u liturgiji riječi kad proglašava i sluša Božju riječ.

Djevica koja moli, slaveći Boga u *Magnificatu* uzor je Crkvi koja se moli njezinom pjesmom slaveći Boga u svojoj liturgiji. Molila se Gospa u mnogim prigodama, a zapisana nam je njezina molitvena prošnja u Kani da uzvjeruju učenici, te u dvorani duhovske devetnice kad su apostoli bili jednodušno postojani u molitvi s nekim ženama i Marijom, Isusovom Majkom i braćom njegovom.

Djevica koja rađa Sina vječnog Oca uzor je plodnosti samoj Crkvi koja u liturgiji krštenja rađa vjernike istom snagom Duha Svetoga. Ista, naime snaga Svevišnjega i osjenjenje Duha Svetoga koje učini da Marija rodi Spasitelja, čini da voda preporodi vjernika.

Djevica koja prinosi malenog Isusa u Hramu, uz Šimunovu poruku o Kristovu Otkupljenju koja navješta bolni prinos na Golgoti, kad je Marija prikazala raspetoga Sina Ocu za grijehe svijete i za naše pomirenje s Bogom. Tu je Marija poseban uzor Crkvi u liturgiji koja trajnim spomen – činom kroza stoljeća prinosi Kristovu žrtvu na oltaru. Razlika je znatna: dok svece štujemo kao braće i sestre u Kristu, Mariju štujemo kao Kristovu i našu majku, dakle djetinjim štovanjem. Ne štujemo Mariju nipošto kao »božicu« nego kao »nadsvecicu« ili »Kraljicu svetaca«.

Pučko štovanje, već u kršćanskoj davnini štovanje Marije poprimilo je svoje pučke oblike izvan liturgije. O tome bi se mogla napisati cijela povijest bogatih riznica pučke pobožnosti u molitvama, pjesmama i pobožnim običajima Božjeg naroda. Za sve te oblike sabor ima poticaj da velikodušno gaje štovanje prema Blaženoj Djevici te da mnogo drže do čina i pobožnih vježbi Njoj u čast što ih je u tijeku stoljeća preporučilo Učiteljstvo. Sabor preporučuje i štovanje slika Blažene Djevice Marije u duhu i granicama što ih je davno odredio II. Nicejski sabor god. 787., kada je osudio ikonoklastičku borbu protiv slika svetaca. Štovanje je slika i kipova relativno, tj. odnosi se na naslikanu osobu, ne na umjetničku tvar, kako su pogani nekad štovali svoje kumire kao da su živi bogovi. Slika po sebi »predstavlja« nešto drugo, neku osobu koju štujemo. U tom smislu može se razvit vrlo bujna kršćanska pučka pobožnost kakvu opažamo na našim prostorima Marijinih likova koji ne samo

predstavljaju Bogorodicu, nego nose višestoljetne uspomene na Gospinu pomoć kroz povijest naroda i Crkve.

Pavao VI. u svojoj pobudnici također upozorava na neka iskrivljenja pučke pobožnosti; pretjerivanja koja vode u krivotvorenje vjerske nauke o Mariji, uskogrdnosti koje zatamnjuju Marijin lik i njezino poslanje, površna lakovjernost koja bi htjela ozbiljno životno zalaganje zamijeniti lakoumnim povjerenjem u posve izvanjske čine pobožnih vježbi. Nasuprot ovim iskrivljenjima Papa opisuje ispravnu pobožnost prema Mariji na solidnom temelju vjere. Stoga treba proučiti »objavljena vrela i dokumente Učiteljstva«, tj. Građeno na povijesnoj istini i utemeljeno na nauku Crkve. Time ćemo odbaciti sve lažno i legendarno što nema svoj izvor u povijesnim vrelima objave ili u autentičnom učenju Crkve. Konačna je svrha štovanja Djevice u ostvarenom kršćanstvu, da se Bog proslavlja te da se kršćani potaknu kako će s Božjom voljom sasvim uskladiti svoj život i ćudoređe.

Papa nije ostao samo na kritici onoga što treba popraviti, nego je prešao i na preporuku nekih pučkih pobožnosti, osobito Gospine krunice i molitve Anđeo Gospodnji. Na saboru bilo je spomena o tim pobožnostima, ali u dokumente nije ušla nikakva preporuka određenih pobožnosti uz obrazloženje komisije da te pobožnosti nisu zajedničke cijeloj Crkvi. Pavao VI. obilno je nadoknadio taj propust opširnim tumačenjem i preporukom Gospine krunice, te da se moli *Angelus* kao i danas suvremena molitva kojoj ne treba obnova. Njezina jednostavna struktura, njezin biblijski značaj, njezino povijesno podrijetlo poziva na zazivanje da se očuva stalan mir. Osim toga, njezin liturgijski tok nekako posvećuje određena vremena dana. Napokon uvodi da se spomenemo pashalnog otajstva. Za sami kraj ostaje pitanje kako pučku pobožnost uskladiti s liturgijom, sa svetom misom. Papin je izraz važan; „niti međusobno suprotstavljati niti izjednačivati“, nego svaki oblik štovanja mora zadržati vlastitu urođenu snagu i svoj vlastiti značaj. Takve pobožnosti moraju biti dragocjena pripomoć liturgiji, ali ne smiju biti njezin dio. Prikladno je da se prije mise mole Križni put ili krunica, *Angelus* nakon nje, a Gospine litanije mjesto molitve vjernih poslije homilije. Papa priziva pravilo Drugoga vatikanskog sabora; neka se pobožne vježbe usklade s liturgijom, a ne da se pomiješaju s njom.

Ivan Pavao II. u svojoj okružnici *Otkupiteljeva Majka* usklađenost liturgije i marijanske pobožnosti ističe kao povijesnu činjenicu kroz stoljeća. Stoga je s pravom kršćanski puk za svoju pobožnost uvijek odabirao usku vezu između pobožnih vježbi prema Blaženoj Djevici Mariji i euharistijskog štovanja. To se može opaziti u liturgiji, bilo zapadnoj

bilo istočnoj, u predaji redovničkih zajednica, u duhovnome nastojanju pokreta našeg doba, pa i mladenačkih, u pastoralnome radu marijanskih svetišta. Stoga neka pučka zastranjenja možemo smatrati natruhom ljudskog neznanja, katkad starog poganstva.

3. 1. Sveto pismo

Marijina uloga Posrednice koja s Posrednikom dijeli dragocjene darove spasenja koji su zadobiveni na križu predstavlja dar „Ženi“ na Golgoti (usp. Iv 19,26). No, njezina uloga Posrednice milosti otkupljenja naznačena je i na postupan način pokazana u odlomcima Svetoga pisma, gdje Isusova Majka djeluje kao *Majka* i *Posrednica* u evanđeoskom poslanju svoga Sina, Posrednika svih milosti i spasenja.

Upravo kod navještenja, gdje Marija slobodno pristaje da bude *theotokos*, Bogonositeljica, vidimo početke Marijina jedinstvenog sudjelovanja u spasonosnom posredovanju Isusa Krista. Po Marijinu „da“ On, koji je izvor i posrednik svih milosti otkupljenja, došao je u ljudsku obitelj. „Marijino moralno i tjelesno posredovanje Krista, u službi Majke, donijelo je na svijet Nestvorenu Milost iz koje izvire svaka milost primljena u njegovom Tijelu, što sačinjava Narod Božji.“²⁷

Nakon čina navještenja Marija hita svojoj rođakinji Elizabeti (usp. Lk 1, 39-45). Čim je tjelesna prisutnost Marije bila obznanjena njezinim pozdravom, Elizabeti zaigra dijete u utrobi i ona se napuni Duhom Svetim (usp. Lk 1,41). „Vidimo da Marijina tjelesna prisutnost, prisutnost živog tabernakula nerođenog Spasitelja, posreduje u posebnim djelima milosti i za nerođenog Ivana Krstitelja koji „zaigra od radosti“ (Lk 1,44) u utrobi svoje majke i za Elizabetu koja se odmah napunila Duhom Svetim (usp. Lk 1,41).“²⁸

To blagoslovljeno Krstiteljevo „igranje“ otkriva posvećujuću prisutnost Posrednice s nerođenim Posrednikom. Crkva u ovom dijelu Svetog pisma vidi dublje otkrivenje posvećujućeg djelovanja Marijine prisutnosti, koja tjelesno posreduje prisutnost nerođenog Krista. Crkva naviješta da je „Ivan Krstitelj bio... svet, pravedan i ispunjen Duhom Svetim u

²⁷ Miravalle, 2007, 33.

²⁸ Isto, 34.

utrobi svoje majke“.²⁹ Pred posvećenje svetog Ivana Krstitelja dogodilo se u utrobi njegove majke, Marijinom posredničkom prisutnošću.

Na svadbi u Kani (usp. Iv 2,1-11), Isus Krist je učinio prvo od svojih čudesa koje je objavilo njegovu slavu i time započeo svoje javno djelovanje. A u tome činu posredovala je njegova Majka. Čini se da tekst upućuje na to, da su Isus i njegovi učenici bili pozvani zbog svoje veze s Marijom, zbog njezina prisustva na svadbi. Čini se i da je Marijino prisustvo bilo samo po sebi posredujući čimbenik za prisutnost Spasitelja na ovoj svadbi koja je bila prigoda za njegovo prvo čudo. Isus na molbu svoje majke odgovara čudesnim pretvaranjem vode u najbolje vino (usp. Iv 2,10). Posredujući prvo javno čudo i javno djelovanje svoga Sina, Žena iz Kane počinje javno otkrivati svoju ulogu Posrednice. Zagovaranje Isusove majke u Kani nam pruža „kao neki prednavještaj Marijina posredovanja koje je posve usmjereno Kristu te ima za cilj objaviti njegovu spasiteljsku silu“. Ona želi da se očituje mesijanska moć njezina Sina, spasiteljska sila kojom će priteći u pomoć ljudima u njihovoj nevolji da ih oslobodi od zla koje ih pritišće na različite načine.

Marijina uloga Posrednice, kako je objavljena u Novom zavjetu, označena je u svom postupnom razvoju, počevši od njezinoga skrivenog posredovanja pri navještenju (usp. Lk 1,41), u pohodu Elizabeti, do njezinoga javnog posredovanja Mesije u Kani (usp. Iv 2,1). Veliki njemački teolog M. J. Scheeben kaže: „Ne samo čitav Marijin položaj Posrednice, već i njezine ranije posredničke uloge, u potpunosti su osmišljene za sveopće posredovanje milosti te uvjetuju prenošenje svake milosti bez iznimke. Jer sve Marijine uloge posrednice zajedno sačinjavaju jednu organsku cjelinu u kojoj su one kasnije utemeljene na prethodnim i omogućuju da se osjeti njihov utjecaj...“.³⁰

Nakon što je ljudski rod dobio svoju univerzalnu majku i posrednicu podno križa, Marija je nastavila svoju materinsku ulogu s prvim učenicima. Tako se počela oblikovati posebna povezanost između ove majke i Crkve. Poslije odlaska njezina Sina njezino majčinstvo ostaje u Crkvi kao majčinsko posredništvo: zagovarajući sve svoje sinove i kćeri. Drugi vatikanski koncil nam svjedoči: „Vidimo apostole kako prije dana Pedesetnice 'jednodušno ustraju u molitvi sa ženama, Marijom Isusovom majkom, i s njegovom braćom' (Dj 1,14) te kako također Marija svojim molitvama zaziva dar Duha, koji ju je za navještenja

²⁹ Isto.

³⁰ Isto, 38.

bio osjenio.“ Dakle, osim što je bila jedna od ostalih, Marijina prisutnost i molitva imali su jedinstveno djelotvoran učinak u posredovanju silaska Duha Svetoga na dan Pedesetnice.

Od trenutka Marijina bezgrješnog začeća ona je bila duboko sjedinjena s trećom osobom Presvetoga Trojstva, Duhom Svetim. „To njihovo blisko zajedništvo i zaručnička povezanost očituju se u cijelom njezinu životu. Ovo zajedništvo Duha Svetoga i ljudske Zaručnice mora konačno dovesti do križa jer njihova je sjedinjenost bezuvjetno posvećena spasiteljskom poslanju Otkupitelja i Posrednika.“ Nakon što je „cijena“ otkupljenja bila „plaćena“, a plodovi trebali biti podijeljeni, posvećujuće djelovanje Duha Svetoga i Marijino majčinsko posredovanje nastavlja u najintimnijoj sjedinjenosti, jer se zaručničko djelo Duha i Posrednice u dijeljenju milosti otkupljenja mora nastaviti sve do trajnog proslavljenja svih odabranih. Jer upravo su Duh Sveti i Marija oni koji su započeli novozavjetno djelo spasenja donoseći svijetu njegovog otkupitelja kod navještenja, a bit će i oni koji će zajedno postići puninu otkupljenja čovječanstva dijeljenjem milosti vječnog života Božjem narodu do konačnog i slavnog dolaska pobjedničkog Gospodina.

3. 2. Tradicija

Sveta predaja i Sveto pismo međusobno su povezani, imaju udjela jedno u drugome te proistječu iz istoga božanskog izvora. Drugi vatikanski koncil kaže: „Sveta predaja Božju riječ, koju su Krist Gospodin i Duh Sveti povjerali apostolima, cjelovito prenosi njihovim nasljednicima da je oni – vođeni svjetlom Duha istine – po svojem naviještanju vjerno čuvaju, izlažu i šire.“ Oboje valja, zbog toga, primati i častiti s istim poštovanjem. Koncil ovdje dodaje i zadaću učiteljstva s obzirom na pisanu i predanu Božju riječ – autentično tumačenje koje pretpostavlja služenje toj Riječi. Crkva promatra ovaj triptih – Pismo, Predaja, Učiteljstvo – u njihovoj uzajamnoj povezanosti u kojoj jedno ne postoji bez drugoga, a zajedno, pod djelovanjem Duha Svetoga djelotvorno pridonosi spasenju duša.³¹

Poslijeapostolsko razdoblje pod jakim je utjecajem apostolskog naviještanja, koje je kristocentrično, te nastavlja ono što je sadržano u novozavjetnim spisima. O Mariji se vrlo malo govori, a kada se govori taj spomen je vezan usko uz Isusa Krista. U tom smislu Marija je ponovno u službi svoga Sina i njegova djela spasenja. Za ovo razdoblje važno je da spomen Isusove Majke ulazi u prve ispovijesti vjere. One su kristološke i upotrebljavale su se

³¹ Dei Verbum, 1965 str; 2 poglavlje, Odnosi Predaje i Pisma prema Crkvi i učiteljstvu.

pri krštenju odraslih. Sadrže činjenice da je Isus *začet po Duhu Svetom* i na djevičanski način *rođen od Djevice Marije*. U prvoj Crkvi nema zasebna nauka o Mariji, već je njezina uloga prikazana u sklopu ispovijesti vjere u njezina Sina.³²

Marijina uloga Posrednice milosti otkupljenja postupno izlazi na vidjelo u razmišljanjima Otaca. Već u 4. stoljeću sv. Efrema piše: „Moja gospođo, presveta Majko Božja, puna milosti, neiscrpivo more božanskih i neopisivih milosti i darova, ti djeliteljice svih dobara...“. Slično govori i Ćiril Aleksandrijski 431. godine na saboru u Efezu u svojoj propovijedi, kada govori o Marijinoj ulozi Posrednice „po kojoj“ su postignuta djela spasenja. Sv. Ćiril kaže: „Zdravo Marijo, Majko Božja, prečasnog blago čitavoga svijeta... po kojoj se Sveto Trojstvo slavi i časti... po kojoj se napasnik, đavao, survaio, izbačen iz neba, po kojoj su pali stvorovi izdignuti na nebo, po kojoj su sva stvorenja, nekad zdrobljena idolopoklonstvom doznala istinu, po kojoj je sveto krštenje došlo vjernicima po kojoj su narodi dovedeni do pokajanja.

Tumačenje Marije kao sveopće posrednice svih milosti nastavili su na opsežan način brojni naučitelji, mistici, sveci i pisci Crkve kroz cijeli srednji vijek sve do modernog doba. O njoj su govorili i sv. Franjo i mnogi franjevački sveci, posebno sv. Maksimilijan Kolbe kojeg, zbog njegove odanosti i povezanosti s Marijom, možemo nazvati i „marijanskim svecem“.

Izuzetan doprinos ovoj temi dao je i Ljudevit Montfortski sa svojim djelom *Rasprava o pravoj pobožnosti prema Presvetoj Djevici Mariji* koje je doživjelo brojna papinska prihvaćanja i blagoslove vrhovnih svećenika dvadesetog stoljeća. Sv. Ljudevit ponavlja učenje sv. Bernarda iz Clairvauxa o Marijinoj ulozi „kanala“ ili „vodovoda“ otkupiteljskih milosti i još jasnije govori: „Bog Sin je udijelio svojoj Majci sve što je stekao svojim životom, svoje neizmjerne zasluge i svoje divne kreposti, te ju je učinio blagajnicom svega što mu je Otac dao u baštinu. Samo po njoj primjenjuje svoje zasluge svojim udovima, resi ih svojim krepostima i dijeli im svoje milosti; to je njegov otajstveni žlijeb i vodovod, kuda On obilno i na blag način provodi vodu svoga milosrđa.“³³ Nastavljajući se na nauku otaca sv. Ljudevit precizira Marijinu ulogu Posrednice: „Bog Duh Sveti je udijelio Mariji, svojoj vjernoj Zaručnici, svoje neizrecive darove i Nju odabrao za djeliteljicu svega što ima. Zato Ona dijeli sve njegove darove i milosti komu hoće, koliko hoće i kada hoće, i nijedan se

³² usp. Aračić, 2012, 33-34.

³³ Montfortski, 2000, 24.

nebeski dar ne daje ljudima ako ne prođe preko njezinih djevičanskih ruku. To je volja Boga koji je htio da sve imamo po Mariji.“³⁴

3. 3. Crkveno učiteljstvo

Kristovi namjesnici zadnja tri stoljeća su dinamičnom dosljednošću nastavili i autoritativno potvrdili bogato i potpuno razumijevanje Blažene Djevice Marije kao sveopće Posrednice milosti Otkupljenja. Pape su otkrivenu istinu o Mariji Posrednici (svih) milosti učinili dijelom autoritativnih naučavanja učiteljstva Crkve³⁵, s posebnim naglaskom na sveopću narav Marijinoga posredničkog sudjelovanja s jedinim Posrednikom u pogledu svih milosti koje ističu iz Otkupljenja.³⁶

Papa Benedikt XIV. uspoređuje Isusovu Majku s nebeskim potokom kroz koji rijeka svih milosti i darova dolazi do duša ništavnih smrtnika, a papa Pio VII., vrhovni svećenik s početka devetnaestoga stoljeća, naziva ju „Djeliteljicom (*Dispensatrix*) svih milosti“

Pio IX. daje značajan doprinos dodatnom razvoju papinskog naučavanja o Posrednici svih milosti. On pobliže objašnjava kako je Bog Mariji povjerio riznicu svih milosti za razdiobu ljudskom rodu, tako da ljudi znaju da sve milosti dolaze po Mariji.³⁷ Papa Leon XIII. daje pravo obilje papinskih objava u službenim dokumentima³⁸ crkvenog učiteljstva, koji se tiču nauka o Mariji, Posrednici svih milosti. U svojoj enciklici *Octobri mense* papa Leon XIII. naziva Mariju Posrednicom svake milosti koju je naš Gospodin postigao za ljude otajstvom križa. Papa kaže da nam se ne daje „ništa iz one prevelike riznice milosti, koju je donio Gospodin (...) osim po Mariji, jer je Bog tako htio; kao što do vrhovnog Oca nitko ne može doći osim po Sinu, gotovo isto tako nitko ne može pristupiti Kristu, osim po Majci...“. U enciklici *Fidentempiumque* papa potvrđuje kako uloga savršenog posrednika ne pripada nikome osim Isusu Kristu, koji je jedini, kao čovjek i Bog, povratio ljudski rod u milost

³⁴ isto, 25.

³⁵ Naučavanje crkvenoga učiteljstva prisutno tijekom dužeg niza godina ima vrijednost dogme, istine, bez obzira što kao takvo još nije definirano.

³⁶ Počevši od pape Benedikta XIV. pa sve do pape Ivana Pavla II. pape potvrđuju Marijin naslov *Posrednice svih milosti* i nauk o njezinu posredništvu što u svojim govorima, što u enciklikama.

³⁷ usp. isto, 45.

³⁸ O ovoj temi papa Leon XIII. piše u sljedećim enciklikama: *Supremi Apostolatus officio* (1883.), *Superiore Anno* (1884.), *Jucunda Semper* (1884.), *Octobri mense* (1891.), *Adjutrice popoli* (1895.) itd..

najvišem Ocu. Ali kaže kako „ništa ne smeta da se u nekom smislu i drugi nazivaju posrednici između Boga i ljudi, ukoliko su pripravljavajući i služeći sudjelovali u sjedinjenju čovjeka s Bogom, kao što su anđeli i nebeski sveci, proroci i svećenici obaju Zavjeta, i konačno, tako slavni ukras najviše pripada uzvišenoj.

Papa Benedikt XV. potvrđuje da je Marija Posrednica svih milosti u raspodjeli plodova otkupljenja i biskupima, koji su to tražili, zajedno s Belgijom, 1921. godine daje dopuštenje da služe liturgijsku službu i misu Marije, Posrednice svih milosti. Papa Pio XI. nastavlja ovu bogatu papinsku tradiciju štovanja Posrednice dozivajući u sjećanje ovu sveopću posredničku ulogu Marije s Otkupiteljem u brojnim crkvenim naučavanjima. On kaže da je sve što nam Bog daje podijeljeno kroz Marijino posredovanje, kroz ruke Majke Božje. Papa Pio XII. prihvatio je klasičnu izreku sv. Bernarda po kojoj je Božja volja da sve milosti primamo kroz Mariju, odnosno kako je Bog želio da sve imamo po Mariji.³⁹

Dogmatsko i svetopisamsko polazište za govor o Marijinu posredništvu daje bitno usmjerenje u postkoncilskom razdoblju, a posebno u djelima Ivana Pavla II. Nakon Koncila, mariologija je postala otvorenija dubljem istraživanju u odnosu na identitet i posredničku ulogu Marije u otajstvu Krista i Crkve.

Papa Ivan Pavao II. s posebnom rječitosti te jedinstvenim doprinosom naučava istinu o Marijinu sveopćem posredništvu u redu milosti i o Mariji kao „Posrednici milosti“. Za Ivana Pavla II. osnovna ideja o posredništvu potječe iz biblijskih temelja. Sveti Pavao je potvrdio „da smo Božji suradnici“ (1 Kor 3,9) i ta činjenica omogućava papi da očuva stvarnu mogućnost za ljude da surađuju s Bogom u djelu Otkupljenja. Unatoč složenosti i pitanju posredništva drugih stvorenja, na početku pontifikata Ivan Pavao II. potvrdio je Marijino majčinsko posredništvo kao jedinstveno u prirodi jer se odnosi isključivo na njezino majčinstvo. Papa Marijino majčinsko posredovanje naziva posebnim, izvanrednim i suradničkim te utemeljenim na njezinu bogomajčinstvu i na činjenici da je »puna milosti«. „Kao majčinska posrednica, Marija predstavlja Kristu naše želje, naše molitve, te nam prenosi božanske darove, neprestano nas zagovarajući“⁴⁰ Ivan Pavao II., radeći poveznicu između Marije i Crkve, zaključuje da »Crkva izobilno crpi iz ove suradnje, odnosno iz materinskog posredništva Marijina«. Papa sažima Marijinu suradnju u djelu Otkupljenja terminom posredništva, kako bi pokazao njezinu ispravnost u teologiji Crkve. On taj termin

³⁹ Usp. isto.

⁴⁰ Gašpar i Karabaić, 2017, str ; 459.

stavlja u novi kontekst kada mu daje pridjev majčinsko. Takav izbor ne samo da razjašnjava i opisuje Marijino posredništvo, nego precizira vrstu toga posredništva. Analiza majčinskog posredništva valja biti shvaćena u smislu da Marija, kao Majka, sudjeluje u povijesti spasenja od Navještenja pa do konačne proslave. Marijino posredništvo temeljeno je na njezinu božanskom i duhovnom majčinstvu. Takav pristup uklanja mnoge zablude i priprema dobre temelje za daljnju studiju svekolike teologije o Mariji.

4. Marijanske dogme

Četiri su marijanske dogme koje Crkva predlaže kao objavljenu istinu u obliku koji obvezuje cjelokupni kršćanski puk tako da se nijekanje takve istine proglašava krivovjerjem. Te istine koje Crkva naučava pripadaju Božjoj objavi, pisanoj ili predanoj riječi Božjoj. Prva dogma je da je *Marija Bogorodica*, druga da je *Marija Vazda Djevica*, treća da je Marija bezgrešno začeta te četvrta da je Blažena Djevica Marija dušom i tijelom uznesena na nebo.

4. 1. Marija Bogorodica

Prva je marijanska dogma vjerovanje u Mariju kao Bogorodicu (grč. *theotokos*, lat. *materdei*). Nastala je u žestokoj raspravi o dvjema Kristovim naravima, ljudskoj i božanskoj, između Nestorija i Ćirila Aleksandrijskog, predstavnika teoloških škola iz Antiohije i Aleksandrije. Na Efeškome saboru 431. godine crkveni oci odbacili su tzv. nestorijanizam. Naime, Nestorijev nauk prikazivao je Isusa kao dvije odvojene osobe – Isusa čovjeka i Isusa Sina Božjega, a pritom se nijekalo da je Marija rodila Isusa Sina Božjega, nego samo Isusa čovjeka. Stoga, unutar spomenute doktrine branilo se korištenje pojma Bogorodice, ali se predlagalo korištenje pojma roditeljice Krista (grč. *Christotokos*). Ćiril Aleksandrijski protivio se takvome učenju te se zalagao za koncept Krista kao jedne osobe s dvije naravi, prema čemu je opravdano Mariju zvati *Theotokos* ili Bogorodica. Naziv Bogorodica time je postao jamstvo za ispravnu vjeru u Isusovo utjelovljenje.

Smisao ove dogme jest kristološki, odnosno Marija nije rodila čovjeka s kojim se naknadno povezala osoba Logosa, već je rodila osobu Logosa koja je prihvatila ljudsku narav. Ona ne rađa samu božansku narav, ona rađa čovjeka ili osobu Logosa i to je dovoljno da ju se naziva Bogorodica. Nakon proglašenja ove dogme ubrzo su se počele graditi crkve posevećene Bogorodici, i sve su crkve tada pristale uz ovu dogmu.

Također, teološko značenje ove dogme očituje se u činjenici da je Marija iz Nazareta postala Marija Bogorodica i srasla u otajstvo Isusa Krista. To je milosni dar Mariji od Boga, ali prihvaćen slobodnim činom Marijine volje. Pritom je zaslužna Marijina vjera u Božju svemogućnost. Marija je slobodno prihvatila Božju ponudu. Njezino majčinstvo nije tek biološka činjenica, nego osobni čin, izraz njezine slobode. Isusovo se zaćeće razlikuje od svih ostalih ljudskih zaćeća. U njima je osobna strana manje-više u pozadini, a tijelo je u prvome

planu. Smisao Marijina bogomajčinstva vodi nas u središte kršćanstva jer otvara pogled u otajstvo Boga i u otajstvo čovjeka. Prema kršćanskom shvaćanju, čovjek ne ostvaruje spas svojim silama nego ga prima od Boga na dar. Bog slobodno daruje spas, a čovjek ga slobodno prima. Dvije se slobode susreću u Marijuni bogomajčinstvu. Marija je svojim pristankom postigla vrhunac osobne svetosti i dospjela u najintimniju moguću blizinu s Bogom. To nije bio njezin privatni događaj, nego čin za druge. Po sveopćemu spasopovijesnom zakonu svaki napredak stvorenog bića u svetosti blagoslov je za druge i služba zajednici. Marija je na putu spasa zajedno s ostalim ljudima, ali se njezina uloga na tom putu ipak od njihove razlikuje. Što god čovjek ima, primio je od Boga kao čisti, nezasluženi dar. Bog poklanja i dar i slobodu kojom će ga čovjek prihvatiti. To vrijedi i za Mariju. Bogomajčinstvo je posve njezin i posve Božji čin. Po čemu je onda Marijin položaj na putu spasa drugčiji od ostalih? Po tome što je Marija među svim stvorenim osobama u Božjim mislima prva. Njezin je pristanak bio potreban da spas uopće mogne krenuti. Kad krene, ljudi će svaki svojim osobnim pristankom, ulaziti u njegov prostor, u prostor spasa što ga je Marija za sve unaprijed otvorila. Marija je uzor spašenog čovjeka i početak spasa jer je savršeno prihvatila Božju ponudu, i to za sve ljude.

4. 2. Marija Djevica

Marijino djevičanstvo rano se spominje, već u 3. stoljeću, ali je ova dogma definirana na Lateranskom saboru 649. godine. Taj je sabor sazvaio papa Martin I. da bi osudio monotelete (koji su tvrdili da je Krist imao samo jednu volju), a Sabor je izjavio da je Marija Isusa začela po Duhu Svetom i da je, dakle, svoje djevičanstvo sačuvala prije poroda i u porodu i nakon njega. Na taj je način ponovno ojačana vjera crkve koju su Mariju sa svetim Jeronimom zvali »vječna Djevica« ili »vazda Djevica«.

Ova dogma ima utemeljenje u Svetom Pismu. Riječ djevica nalazi se u Svetom Pismu na više mjesta. Kod Mateja imamo izravno mjesto, a neizravna mjesta kod Luke, npr. da ona muža ne poznaje. Sadržaj dogme: da je sveta i uvijek djevica i bezgrešna djevica Marija na kraju vremena bez muškog sjemena začela po Duhu Svetom i da njeno djevičanstvo nakon poroda ostaje neokaljano. Crkva od početka vjeruje da je utjelovljeni Božji Sin rođen od Marije Djevice. Marijino bogomajčinstvo i djevičanstvo spadaju u vjeroispovijest Crkve

zajedno. Marijino djevičanstvo zajedno s njezinim bogomajčinstvom i s Isusovim bogosinovstvom nalazi se u središtu kršćanskog vjerovanja koje s njome stoji ili pada.

Začela po *Duhu Svetom*, Isusovo djevičansko začće u Marijinu krilu jedina je mariološka istina koju *Novi zavjet* svjedoči izričito. U Matejevu evanđelju anđeo veli Josipu; „Ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto od Duha je svetoga“ (Mt 1, 20). u ovim riječima Crkva prepoznaje objavu Marijina djevičanskog materinstva. Sveto pismo izričito govori o tome da je Marija začela svoga Sina osjenjena Duhom Svetim, tj. djevičanski. Crkva je ubrzo shvatila da čitav Marijin život mora biti na neki način osjenjen Duhom Svetim. U Marijinu se djevičanstvu razlikuju tri etape: djevičanstvo prije porođaja, tj. u začću, *djevičanstvo u porođaju*, i *djevičanstvo do kraja života*. O *djevičanskom porođaju*, *Marija je u njemu prisutna i djelatna cijelim svojim bićem*. Rodila je svoga Sina djevičanski, ne samo zato što ga je djevičanski začela, ni zato što bi taj porođaj bio obilježen čudesnim tjelesnim pojedinostima, nego zato što je on na razini njezine osobnosti čudesan, posve usmjeren na Boga, prožet bezuvjetnim predanjem Božjoj volji. Marija je djevica i u porodu, djevičanstvo u porodu znači da je Marija i u porodu ostala djevica. Oci zastupaju ne samo čudesno začće nego i čudesno rođenje. Tertulijan kaže da Marija djevica znači da je začela bez muža, ali ne i da je rodila kao djevica. Kao dokaz on navodi riječi sv. Pavla: *od žene bi rođen* (Gal 4,4), dakle, ne od djevice nego od žene. Međutim, ta Pavlova riječ nije u tom smislu rečena pa se i ne može u tu svrhu tumačiti. Tertulijanov je razlog za takvo zaključivanje bio taj što je mislio da to ne bi bilo pravo rođenje, kada bi Djevica ostala djevicom u porodu. Ćiril Jeruzalemski tumačeći Židovima koji ne priznaju djevičansko začće i rođenje Isusovo, upotrebljava sliku nerotkinje Sare koja je ipak Božjim zahvatom rodila, a što oni vjeruju. Augustin kaže: „Djevica je rodila, jer je djevica začela.. ista snaga izvela je udove Djeteta kroz nepovrijeđenu djevičansku utrobu majke, snaga koja je kasnije kroz zatvorena vrata uvela udove pomlađenoga, uskrsnuloga tijela. Dajmo da Bog nešto može što mi ne možemo istražiti. U takvim stvarima sav je razlog činjenice moć Ćinitelja.“.

Sv. Toma dokazuje da je bilo prikladno da djevica rodi jer se time potvrdilo da je Isus imao pravo tijelo. Imao je pravo tijelo jer se rodio od žene, a bio je pravi Bog jer se rodio od djevice.

Ipak moramo reći kako je od ova tri vida Marijina djevičanstva, našem razumu najteže objasniti upravo ovaj drugi vid, tj. da je Marija djevica i u rođenju. Tu je potrebno djevičanstvo interpretirati prvenstvom duhovnog nad tjelesnim. Marija je ostala djevica i

nakon poroda. Valja se zaustaviti na nekoliko novozavjetnih tekstova. Prije svega, onima koji bi mogli značiti da Josip nije imao ništa s Marijom prije rođenja Isusova. To su: Mt 1,18 („Marija zaručena s Josipom, prije nego se oni sastadoše nađe se trudna po Duhu Svetom“) i Mt 1,25 („I. ne upozna je dok ne rodi sina.“).

Ovi vremenski prijedlozi „prije nego“ i „dok“ ne moraju značiti da je poslije uslijedilo ono što prije, do tada nije bilo. Iznoseći dogmu o Marijinu djevičanstvu, drugi vatikanski sabor imao je u prvom nacrtu dokumenta o Mariji izjavu da je „ostala nepovrijeđena i očuvana tjelesna cjelovitost Majke u samom porodu“. Koncil je izrekao tvrdnju da Isus rođenjem od Marije „njezinu djevičansku netaknutost nije umanjio nego posvetio „. Čini se da je bit djevičanstva prije svega u vjernost. Biti potpuno vjeran, to hoće reći djevičanski način života. Živjeti sav za Boga i vanjskim, tjelesnim svojim uvjetima. A ovo nutarnje sigurno je važnije nego vanjsko. Jer mogu postojati, kako sam Isus kaže, ne samo mudre nego i lude djevice. Marijin je djevičanski život vrijednost koju onda i oni koji se posvećuju djevičanskom, odnosno bezbračnom životu, trebaju nasljedovati. O tome govori K. Rahner o teološkom značenju dogme o Mariji vazda djevici. On najprije kaže kako je Marijino materinstvo, već zbog njezina Bezgrješnog začeca i milosti koju je primila, moralo biti nekako drukčije negoli je to inače.

Marijino djevičanstvo pojavljuje se uvijek u vezi s njezinim bogomaterinstvom. Spremnost na djevičanstvo sadržana je u nutarnjoj posvemašnoj otvorenosti da se preda Božjoj volji. Premda to nije morala od početka tako jasno shvaćati. Svakako je milost djevičanstva posljedica njezina poziva na bogomaterinstvo. Dakle što nije od ovoga svijeta, nego odozgo, Marija je djevica. To znači; Bog je Bog slobodne milosti. Stoga je Marija dušom i tijelom djevica jer je potpuno uključena u ovu zadaću da bude majkom Gospodinovom, jer inače ona nije ništa. Da je Marija cjelinom svoje ljudskosti, tj, dušom i tijelom živjela svoju vjeru i ljubav prema Bogu i čovjeku. Marija je posve vjerna Bogu i zadaći koju je on od nje tražio. Ona je sva za Isusa. I zato je taj naslov i ta vjera Crkve u Mariju Djevicu, jer je čitavom svojom egzistencijom ona znak tog Božjeg djela u sebi.

Teološka poruka ove dogme: ovdje je riječ o Kristološkom otajstvu. Ova dogma dolazi s istoka, dok se na zapadu ona promišljala i zapetljala s anatomijom, biologijom.... Isus rođenjem od Marije ne ukida Marijino djevičanstvo već posvećuje. Marijino djevičanstvo se afirmira prije poroda, u porodu i nakon poroda. Karl Rahner kaže za ovu dogmu da su otvorena vrata za teološko promišljanje. Ovo je otajstvo koje se teško može do kraja

razumijete, velika se tajna očituje u tišini. To su otajstva vjere. Ova dogma nema veze s glorificiranjem djevičanstva, a osporavanja i ponižavanja ljudske spolnosti. Da se jedno veliča a drugo ponižava; i kao da je samo djevičanstvo sveto, a spolnost grešna.

Ova dogma također nije u vezi s tim da se Isusovo začeće oslobodilo istočnog grijeha. Potrebno je i zasebno gledati Marijinog djevičanstvo i Marijinu samo za sebe; nije vrednota sama po sebi. Kod Marije njeno djevičanstvo stoji u službi Bogomaterinstva a kod nas ljudi djevičanstvo stoji u službi duhovne plodnosti, onakve kakve samo Bog može dati. Važan je unutarnji stav, unutarnje opredijeljene više nego izvanjsko.

Nutarnji stav djevičanstva jest radikalno predanje u Božju volju. Spremnost na djevičanstvo je unutarnji stav predanosti Bogu. Marija dušom i tijelom djevičanski rađa Krista. Ako mi nismo tijelom djevičanski, ostaje nam ono duhovno rađanje Krista. Marija je uzor i tip Crkve. Marija nije djevica samo zbog Isusa, njezin unutarnji stav prema Bogu je djevičanski. Dogma o Marijinom djevičanstvu nema veze s Marijinom bezgrešnim začećem. Marijino djevičanstvo govori o Isusovu začeću, a Marijno bezgrešno začeće o Marijinom začeću u utrobi njene majke. Marija je, doduše, bila zakonitim brakom vezana uz Josipa, no oni su zajedno pripadali Bogu izravno. Toga su Marija i Josip bili svjesni. Bili su svjesni blizine Svetoga koji je na njih stavio ruku i kojemu od tada pripada čitavo njihovo biće. Marijina isključiva pripadnost Bogu nije njezina privatna stvar. Njezinim djevičanstvom počinje veliko razdoblje nove, potpune, pripadnosti čitavoga čovječanstva Bogu. U toj povijesti Marija je raskrižje, početak. Njezino je djevičanstvo znak i putokaz.

4. 3. Marija Bezgrešna

Papa Pio IX. bulom *Ineffabilis Deus*, 8. prosinca 1854., definira dogmu Katoličke Crkve o Bezgrešnom začeću Blažene Djevice Marije ovako: „Na čast svetog i nedjeljivog Trojstva, na diku i ukras Djevice Bogorodice, na uzvišenje katoličke vjere i na dobrobit kršćanske religije, autoritetom Gospodina našega Isusa Krista, blaženih apostola Petra i Pavla i našim, izjavljujemo, objavljujemo i definiramo da je učenje koje drži da je blažena Djevica Marija, u prvom času svoga začeća, po posebnoj milosti i povlastici svemogućega Boga, predviđajući zasluge Isusa Krista Spasitelja ljudskoga roda, bila očuvana neokaljanom od svake ljage izvornog grijeha, od Boga objavljeno, te ga zbog toga svi vjernici moraju čvrsto i postojano vjerovati.“⁴ Izdvajamo važnije dijelove definicije kako slijedi: a) „U prvom času svoga začeća“: Marijina osoba sačuvana je od prvog trenutka svojega života od istočnoga

grijeha – od trenutka postojanja njene duše. b) „Očuvana neokaljanom od svake ljage izvornog grijeha”: ističe se netaknutost koja se veže uz grijeh. c) „Po posebnoj milosti i povlastici svemogućega Boga”: milost u ovom kontekstu označava božansku naklonost koja ne prati svakog čovjeka. Povlastica se mora shvatiti u širem smislu prava i posebne naklonosti koja se ne daje drugima jer je osobita. d) „Predviđajući zasluge Isusa Krista Spasitelja ljudskoga roda”: to što je Marija dobila takvu povlasticu duguje ju zaslugama Isusa Krista. Važno je naglasiti da je Mariju Krist otkupio u nauk o Bezgrešnom začecu svi vjernici moraju čvrsto i trajno vjerovati. Teološko razmišljanje o Marijinoj svetosti polazi od njezina mesijanskog majčinstva i sudjelovanja u Kristovu djelu otkupljenja. Put koji je vodio do razvoja i definiranja istine vjere o njezinu Bezgrješnom začecu trajao je stoljećima. Marijino bezgrješno začecu obasjava smislom sav čovjekov život. Pokazuje temeljne odrednice spasa: Bog daje početak, njegova je inicijativa, njegova je odluka neopoziva, i to prije svakoga ljudskoga čina. Bog djeluje u ljubavi, slobodan je činiti što hoće, a izveo je spas, koji je u Mariji već vidljiv. Milost je jača od grijeha. Bog je vjeran, ono što je u Marijinu začecu započeo, to je cijelim njezinim životom nastavio i dovršio. Mariji nije dao ništa što nije i nama namijenio i obećao. Dajući sebe, Bog nam daruje našu slobodu. Marijina je sloboda nastavak njezina bezgrješnog začeca. Na Marijinu životnom putu treba tek pronaći sama sebe i do kraja se ostvariti po njezinu uzoru. Marija je po svojem bezgrješnom začecu uzor zdravog čovječanstva. Kršćanska je antropologija kristocentrična, što se najbolje vidi na Mariji. Milost bezgrješnog začeca vrhunski je oblik otkupljenja jer Mariju nije tek naknadno oslobodila, nego unaprijed sačuvala od grijeha. Tu je milost Marija primila prije svake osobne zasluge i po tom je ona uzor suradnje s milošću koja čovjeka pretječe. Svojom slobodom od neuredne požude Marija je uzor novoga stvaranja, koje nam je svima obećano.

4. 4. Marija na Nebo Uznesena

Prema katoličkoj teologiji, Marija je uznesena na nebo dušom i tijelom. Nauk o Marijinu uznesenju na nebo proglasio je papa Pio XII. 1. studenog 1950. godine. U apostolskoj konstituciji *Munificentissimus Deus* (*Silno darežljivi Bog*) iznio je razloge proglašenja dogme. Tome prethodi duga tradicija stara gotovo kao i samo kršćanstvo. O Marijinu uznesenju pisali su, među ostalima, kršćanski autori sv. Bernard iz Clairvauxa, sv. Antun Padovanski i drugi.

Tako je svečano proglašeno vjerovanje po kojem je Blažena Djevica Marija, na kraju svoga zemaljskog života, uznesena, tijelom i dušom, u nebesku slavu, te postaje polog vjere, primljene od apostola. Kako bi se izbjegla bilo koja nedoumica, papa ne navodi ni način ni okolnosti, pa ni vrijeme ni mjesto na kojem se uznesenje dogodilo – samo činjenicu o Marijinom Uznesenju, tijelom i dušom, u nebesku slavu.

Uznesenje je najstariji Gospin blagdan, ali ne znamo kako je prvotno došlo do njegovog slavljenja. Njegovo podrijetlo se gubi u onim danima kada Jeruzalem biva obnovljen kao sveti grad, u vrijeme rimskog cara Konstantina (st. 285.-337.). Do tada je dva stoljeća bio poganski grad- otkada ga je Hadrijan (76.-138.) dao srušiti do temelja oko 135. godine, a na njegovom mjestu dao izgraditi *Aelia Capitolina* u čast Jupitera.

Punih dvjesto godina činilo se da je svaki (materijalni) spomen na Isusa bio izbrisan u gradu, a na mjestima koja su vezana uz Njegov život, smrt i uskrsnuće niknuli su poganski hramovi. Nakon izgradnje crkve Svetog groba 336. god., sveta mjesta počela su se obnavljati i stanovnici Jeruzalema su tu ponovno počeli častiti život našeg Gospodina. Kršćani su i Mariji vrlo rano počeli upućivati svoje molitve. U to vrijeme se slavio „Spomen na Mariju”, koji kasnije postaje blagdan Uznesenja.

Jedno se vrijeme „Spomen na Mariju” obilježavao samo u Palestini. Bizantski car Mauricije je proširio blagdan po cijelom carstvu i kršćani Istoka nazivali su ga *Usnuće Blažene Djevice Marije* (grčki *Koimesis*), a u 7. stoljeću prihvatio ga je i Rim. U 8. stoljeću naglasak se stavlja na Marijin prijelaz i dobiva ime *Uznesenje Blažene Djevice Marije*. Uskoro mijenja ime u “Veliku Gospu”, budući da je blagdan imao više značenja od pukog čašćenja Marijine smrti. Također je objavljeno da je bila uznesena, tijelom i dušom, u nebo. Kažu da sam naziv Velika Gospa potječe od Sv. Stjepana, prvog ugarskog kralja.

Ovo vjerovanje je drevno, te datira do samih apostola. Ono što je bilo jasno od samog početka jest da ne postoje nikakve Marijine relikvije, a prazan grob je stajao na rubu Jeruzalema u blizini mjesta gdje je umrla. To mjesto je ubrzo postalo hodočasničko svetište, a danas se ondje nalazi benediktinski samostan. Na Saboru u Kalcedonu 451., biskupi iz cijelog mediteranskog svijeta okupili su se u Carigradu, pa je car Marcijan zatražio od patrijarha Jeruzalema da mu donesu Marijine relikvije u Carigrad kako bi bile posebno štovane u glavnome gradu. Patrijarh je objasnio caru kako u Jeruzalemu nema nikakvih relikvija, da je “Marija umrla u prisustvu apostola, ali je njezin grob, kad su ga kasnije otvorili... pronađen prazan i tako su Apostoli zaključili da je tijelo... uzeto na nebo.”

U osmom stoljeću sv. Ivan Damaščanski bio je poznat po svojim propovijedima na svetim mjestima u Jeruzalemu. Na Marijinu grobu on je iznio uvjerenje Crkve o značenju blagdana. „Iako je tijelo uredno pokopano, nije ostalo u stanju smrti, niti je prepušteno truleži prenijeli su Vas u Vaš nebeski dom, o Kraljice i Majko Božja u istini.“

Svi Marijini blagdani obilježavaju velika otajstva njezinog života i njezinu ulogu u djelu otkupljenja. Središnji misterij njezina života i osoba njenog božanskog majčinstva, slavi se na Božić i tjedan dana kasnije (1. siječnja) na blagdan svetkovine svete Bogorodice Marije, Majke Božje. Bezgrešno začće (8. prosinca) obilježava pripremu za ovo posebno majčinstvo, tako da je imala puninu Milosti od prvog trenutka svoga postojanja, posve netaknuta grijehom. Cijelim svojim bićem pulsirala je božanskim životom od samog početka, u pripremi za uzvišenu ulogu majke Spasitelja. Uznesenjem se dovršava Božje djelo za nju, jer ne bi bilo prikladno da tijelo koje je dalo život samome Bogu bude ostavljeno i prolazi kroz propadanje. Uznesenje, trenutak kada Marija završava svoj zemaljski život i ulazi vječnost, je kruna Božjeg dijela.

Svetkovine Crkve nisu samo komemoracija povijesnih događaja; ne gledaju samo na prošlost. One gledaju na sadašnjost i budućnost i daju nam uvid u naš vlastiti odnos s Bogom. Uznesenje je pogled u vječnost i pruža nam nadu da ćemo i mi, također, slijediti Gospu, kada završi naš život. Godine 1950. u apostolskoj konstituciji *Munificentissimus Deus* papa Pio XII. proglasio je Marijino Uznesenje dogmom Katoličke crkve ovim riječima: „Bezgrješna Bogorodica uvijek djevica Marija, završivši put zemaljskog života, bila tijelom i dušom uznesena u nebesku slavu.“ Tako je drevna vjera postala katolička doktrina i Uznesenje je proglašeno istinom Božje objave.

5. Blažena Djevica Marija u otajstvu Crkve

Duhovskim otajstvom započinje vrijeme Crkve koja se rađa kako bi nastavila Kristovo djelo: „Kao što se Duh Sveti spustio na Mariju kod navještenja, tako je i sada u Jeruzalemu, gdje Duh silazi na sve učenike. Kao što Marija na početku Isusovoga javnog života nastupa kao prava učenica, tako ona moli zajedno sa zajednicom učenika za izlivanje Duha Svetoga.“⁴¹

Koliku i kakvu ulogu Marija igra u povijesti spasenja zanimljivo je uočiti u usporedbi sa svakim odcjepljenjem koji se dogodio u povijesti Crkve. Naime, gotovo svaka razlika koja se pojavljuje između Katoličke i odcijepljenih Crkvi, ide u korak sa razlikama koje se pojavljuju u poimanju Marije. Između Marije i Crkve postoje velike i snažne veze koje potvrđuju da je riječ o jednom velikom misteriju koji opet potvrđuju jedno drugo. Ta veza očituje se u njihovu odnosu, u njihovim sličnostima i u njihovoj službi. Najljepše i najjasnije izrečeno i jedna i druga su „nova Eva“, „vrata nebeska“, „Grad Božji“ i „Grad Velikoga Kralja“. I jedna i druga su Gospođa obučena u Sunce koja satire glavu zmiji.

Marija zauzima posebno mjesto u Božjem djelu spasenja, a to se očituje i u otajstvu Crkve. O odnosu Marije i Crkve raspravljalo se neposredno prije Drugog vatikanskog koncila⁴², a na tragu toga teološkoga promišljanja, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium* osvjetlila je veze između Marije i Crkve. Te su veze trostruke: član, pralik i uzor, majka Crkve. Marija je „najizvrsniji i posve jedinstveni ud“, „pralik i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi“, Crkva ju časti „kao preljubeznu majku“.⁴³

5. 1. Član Crkve

Djela apostolska (usp. Dj 1,14) svjedoče nam da se Marija nalazi zajedno s učenicima u ustrajnoj molitvi. Ona moli s Crkvom, u Crkvi i za Crkvu. Ona je prisutna tu kao majka Isusova, dok se rađa Crkva Kristova u Duhu Svetomu, Kristovo mistično Tijelo.

⁴¹ Holzherr, 1989, 37;

⁴² Na Mariološkom kongresu u Lourdes 1958. godine;

⁴³ *Lumen gentium*, 1964, str; 455-458

Marija je član Kristove Crkve kada je upravo podno križa nazvana majkom kršćana, ali ujedno je ostala u zajedništvu sa apostolima kao ponizna službenica Gospodnja. Ono što je Marija započela u svome poniznom služenju odgovorivši „Evo službenice Gospodnje!“, Crkva nastavlja u svome djelovanju najprije kroz samu Mariju koja je djelovala u prvoj Crkvi, a potom kroz čitavo vrijeme od svoga ustanovljenja preko poslanja koje je dobila od Isusa Krista. Crkva ne imitira Mariju, ona nastavlja sve ono što je i Marija činila.

Blažena Djevica je „najizvrsniji i posve jedinstveni ud“ Crkve, jer je na najuzvišeniji način otkupljena s obzirom na zasluge svojega Sina i s njime sjedinjena tijesnom i nerazriješivom svezom, obdarena najvišom zadaćom i dostojanstvom da bude roditeljica Sina Božjega te predraga kći Očeva i svetište Duha Svetoga. Iza Lukina izvještaja u Djelima apostolskim Marija se više ne spominje u Svetom Pismu. Prestaje njezin povijesni život i započinje njezino nebesko i eshatološko djelovanje u Crkvi.

5. 2. Pralik i uzor Crkve

„Blažena je Djevica također najprije povezana s Crkvom: kako je već sv. Ambrozije naučavao, Bogorodica je pralik Crkve u redu vjere, ljubavi i savršenog jedinstva s Kristom. Naime, u otajstvu Crkve, koja se i sama s pravom naziva majkom i djevicom, Blažena je Djevica Marija prethodila dajući na izvrstan i jedinstven način primjer i djevice i majke.“

Marija kao slika Crkve koja je po prorocima bila naviještena, utjelovljuje sve ono što je za Crkvu bilo rečeno i naviješteno. Njezina cjelokupna osobnost izriče ono što jest Crkva koju je Krist ustanovio. Djevica Marija koja je bila zaručnica Boga Oca i rodila Sina, znak je Crkve utemeljene od Sina, Crkve koja postaje Zaručnica Kristova. Na osnovi ovoga se utvrđuju dva temeljna aspekta Crkve: ona koja posvećuje i ona koja se posvećuje.

Majčinska uloga sastoji se u rađanju i odgajanju onih koji postaju Isusova braća, a upravo u toj ulozi sudjeluje Marija svojom ljubavlju. Crkva, pak, postaje majkom po Božjoj riječi koju prima u vjeri. Ona propovijedanjem i krstom, kaže Koncil, rađa na nov i besmrtni život djecu koja su začeta po Duhu i rođena od Boga. Sličnost Marije i Crkve ne očituje se samo u rađanju na tjelesnoj razini, ona je još savršenija. Marija prije nego je začela Sina

Božjega u tijelu, začela ga je u svojoj djevičanskoj vjeri. Kao što Marija rađa ovozemaljskog Krista, tako Crkva rađa euharistijskog Krista.⁴⁴

Tako Krist posvećuje i jednu i drugu, i Mariju svoju Majku i Crkvu svoju zaručnicu. S druge pak strane i Marija i Crkva posvećuju rađanjem Krista, Marija tjelesnim rađanjem Sina Božjega, a Crkva kroz sakrament Euharistije. Kao što Marija u podnožju križa prinosi ujedinjena sa Njime, Krista, tako cijela Crkva u svakoj misi prinosi s Njime žrtvu. Kao što je u podnožju križa Marija primila svu riznicu milosti kako bi ga duhovno dijelila, tako ju je i Crkva prihvatila, i prihvaća ga na siguran način uvijek iznova u svakoj misi, kako bi te milosti ministerijalno upravljala i dijelila. Marija je stoga, kao i Crkva, posrednica milosti koje je primila i koje posreduje i dalje kao što to i Crkva u svojoj posvetiteljskoj službi kroz sakramente svakodnevno čini.

Da pokaže u Mariji uzor djevičanstva Crkve, Koncil podcrtava cjelovitost vjere i vjernosti u poslušnosti: „Ona je i djeвица koja potpuno i čisto čuva vjeru zadanu Zaručniku te nasljeđujući majku svojega Gospodina, snagom Duha Svetoga, djevičanski čuva cjelovitu vjeru, čvrstu nadu i iskrenu ljubav.“⁴⁵

⁴⁴ Isto.

⁴⁵ Isto.

6. Marijanska ukazanja priznata od Crkve u 20. stoljeću

Viđenja, su osjetno primjećivanje, od strane subjekta (čovjeka), ono što se ukazuje. Teološki su viđenja: duševni događaji u kojima na nadnaravan način tjelesnim osjetilima i osjetilima duše postaju dostupne nevidljive stvarnosti, kao Bog, anđeli i štoviše, sveti, ali i ostvarene stvari, a sve to povezano je s nadnaravnim ciljem ljudskog spasenja. Tu su uključeni prostorno daleki te prošli i budući događaji. Teološka antropologija razlikuje tri načina percepcije, zapažanja ili viđenja:

Visio sensibilis: gledanje pomoću vanjskih osjetila subjekta, odnosno vanjsko tjelesno zapažanje. Tjelesne oči vide „nešto“ što je inače nevidljivo osjetu vida. Bog ovakva viđenja daje izravno ili po nekom posredniku, po Bogorodici. Sveta Terezija iz Avile tvrdi kako ovakvu vrstu viđenja nikada nije imala. Po njoj je tjelesno viđenje najniže od triju vrsta viđenja (možda se smije reći manje vrijedno). U njemu, kao što kaže sveta Terezija u knjizi „Moj život“, nečastivi (Sotona) može izvesti najviše varki.

Visio imaginativa: gledanje nutarnjim osjetilima stvarnost koja nas okružuje, ali koja nije vidljiva vanjskim osjetilima. Ovakav način gledanja za vidioca poprima snagu i karakter sadašnjosti i za njega je identičan s vanjskom osjetnom pojavom. Kod takvog viđenja je sporedno jesu li tjelesne oči otvorene ili zatvorene, jer se vidi „očima duše“, odnosno duhom. Bog utisne taj dojam, odnosno sliku, u naš duh. Ovakva viđenja mogu biti i simbolička (npr. Jakovljeve ljestve, Presveto Srce itd.), mogu biti osobne objave, odnosno privatne objave. One ostavljaju u duši veliki mir i unutarnju radost, kao i želju ugoditi Bogu i s druge strane prezir prema onome što ne pomaže približavanju Bogu, kako nam svjedoči svetica iz Avile u istoimenoj knjizi.

Visio intellectualis: razumsko ili umno viđenje jest intuitivno znanje koje je dobiveno nadnaravnim putem. Nalazimo ga na visokim stupnjevima mistike, gdje je duša potpuno sjedinjena s Bogom. Ovakav način gledanja može trajati satima ili danima. Osoba dobiva osjećaj kako je viđenje kao „uliveno“, odnosno „usađeno“ u um od Boga. Ovakvo viđenje je duboka intuicija koja postoji u umu, u vezi nekih istina. Te se istine vide umom, bez obrisa oblika ili slike. Razumsko viđenje (u kojemu se Bog prikazuje bez slike) po Tereziji Avilskoj je uzvišenije, no ovo predodžbeno, jer ostaje u sjećanju i trajno zaokuplja misao. Kada nastupa koje od ovih vrsta viđenja u ukazanjima, to često ne znaju ni sami vidioci, koji su kroz povijest marionetarija, većinom bili djeca ili vrlo jednostavni ljudi, bez možda i osnovnog

teološkog znanja. Već pri samom objašnjavanju pojmova mogli smo se osvjedočiti o kompleksnosti ovakvih pojava. Stoga je vrlo važno da primatelji ovakvih objava, s obzirom na njihovu važnost za cijelu Crkvu, imaju od te iste Crkve dodijeljeno kompetentno duhovno vodstvo. Vidioci u većini slučajeva su samo „donositelji poruke“, kojima nije dano da tu istu poruku i tumače, to spada na Crkvu, koja mora brižno paziti da se u tim autentičnim ukazanjima i porukama ne bi uvukao određeni subjektivizam ili možda djelovanje zloga.

6. 1. Prikaz povijesnih ukazanja

Od oko tristo zabilježenih ukazanja u 20. stoljeću Crkva je preko kompetentnog dijecezanskog biskupa priznala njih samo sedamnaest, od čega su dvanaest ukazanja, a ostalih pet su čuda koja su se dogodila na Marijinim kipovima i slikama. Sjetit ćemo ih se ukratko, nabrajajući ih kronološki po godinama ukazanja, ostavljajući da kontaktirate opsežnu literaturu koja je razvijena oko svakog od njih:

Rim - Italija. 1842. godine Alphonseu Ratisbonneu bogatom židovskom trgovcu i poznatom borcu protiv Katoličke Crkve, ukazuje se Bezgrešna, kako je izjavio, ista ona kao na čudotvornoj medaljici koju je dobio od prijatelja nedugo prije ukazanja. Ubrzo nakon toga ovo postaje jedno od najpoznatijih obraćenja toga doba za koje je čuo cijeli svijet i koje je uvelike doprinijelo širenju pobožnosti prema Bezgrešnoj, koje su preporučivali i pape u 19. i 20. st. Nekoliko godina nakon ukazanja Alphonse postaje katolički svećenik i osniva Marijinu kongregaciju.

La Salette - Francuska. 1846. g. dvanaest godina prije Lourda, dvoje je djece, Melanie Calvat i Maximin Giraud, ugledalo svjetlucavu prikazu žene koja plače. Govorila im je o mnogim stvarima koje uznemiruju njezinoga Sina. Upozorila je na predstojeću glad, kao i na to da će, prije nestašice hrane, brojna mala djeca u tom kraju umrijeti od jedne vrlo ozbiljne bolesti. Rekla je kako će Crkva biti žestoko napadana, dok će čudovište „komunizam“ biti pušteno s uzice početkom dvadesetoga stoljeća. Sva ova proročanstva su se i ostvarila.

Rimini - Italija, 1850. g. slika Majke milosrđa pomiče očima u različite dane.

Taggia - Italija, 1855. g. više puta Gospin kip pomiče očima.

Lourdes - Francuska, 1858. godine četiri godine nakon proglašenja dogme o Bezgrješnom Začecu, Marija se ukazala jednoj vrlo siromašnoj djevojčici po imenu Bernadete Soubirous, i

to osamnaest puta u razdoblju između 11. veljače i 16. lipnja. Dana 25. ožujka 1858. g., na blagdan Blagovijesti, Gospa je neukoj Bernardici otkrila kako je ona „Bezgrješno Začće.“ Budući da je dogma bila proglašena manje od četiri godine prije toga, te da Bernardica nikako nije mogla znati za njeno postojanje, upravo je taj moment bio i najveći dokaz o vjerodostojnosti ukazanja. Nakon ukazanja ispred pećine je provrio potok s čudotvornom vodom. Postoje i svjedočanstva o tisućama ozdravljenja kao posljedici kupanja u toj čudotvornoj vodi, ili njena ispijanja.

Pontmain - Francuska. 1871. g. Eugeniu Berbette i ostalih 7 djece. Ovo se ukazanje zbilo za vrijeme francusko-pruskog rata. Njemačke su se snage približavale Pontmainu. Mještani su se molili za zaštitu. Uvečer 17. siječnja, Marija se na nekoliko minuta pojavila na Nebu odjevena u tamnoplavu haljinu i s raspelom u ruci. Gospa je tada dala djeci poruku: „Molite se, molim vas, Bog će vas uskoro uslišati“. Iste je večeri vojska nalogom iz njemačkoga štaba opozvana, dok je 28. siječnja potpisano primirje. Pontmain i dalje ostaje snažnim primjerom snage molitve u zaštiti od rata i nesreća svakojake vrste.

Gietrzwald - Poljska. 1877. g. U ovom izvješću riječ je o dvjema poljskim djevojčicama: trinaestogodišnjoj Justini Szafrynskoj i dvanaestogodišnjoj Barbari Samulowskoj kojima se 27. lipnja 1877. ukazala Gospa. Ona je govorila poljskim, tada zabranjenim jezikom. Bilo je to vrijeme germanizacije koju je provodio *Kulturkampf* (borba protiv religije). Gospa se predstavila kao Bezgrješna i tražila je da se moli krunica. Najavila je svršetak progona kojima su zbog svoje vjere bili izloženi Poljaci. Gospa je 8. rujna 1877.g. blagoslovila izvor koji se nalazio blizu stabla (javora) ukazanja, jamčeći vodi ozdravljujuću moć.

Fatima - Portugal. Marija se 1917. godine, nazivajući sebe Kraljicom Svete Krunice, ukazala troje djece-pastira u ruralnim dijelovima Portugala. Bila je to godina boljševičke revolucije, te je Marija djeci: Luciji, Francescu i Jacinti, povjerila poruke od neizmjerne važnosti za ljude dvadesetoga stoljeća. Prije početka same boljševičke revolucije, prorekla je da će „Rusija svoje zablude proširiti diljem svijeta.“ Djeci je povjerila tajne koje se tiču budućnosti Crkve, kao i čitavoga čovječanstva. Francescu i Jacinti je pritom rekla kako će joj se uskoro pridružiti u Nebu (umrli su ubrzo nakon toga), ali da će Lucija doživjeti ispunjenje svih poruka. Marija je u Fatimi rekla kako Isus želi uvesti pobožnost njenom Bezgrješnom Srcu. Njena je želja bila da svi biskupi svijeta čitav svijet posvete njezinu Bezgrješnom Srcu,

dok se to na poseban način odnosilo na Rusiju. Također je i, kao utjehu njezinom srcu, zatražila pobožnost Prvih Subota u mjesecu.⁴⁶

Sirakuza 1953. g, suzenje sličice Bezgrešnog Srca Marijina, 29. kolovoza – 1. rujna. Gospa pomiče usnama, očima i plače kroz četiri dana na očigled svega naroda. Definitivni sud Crkve donesen je 12. prosinca 1953. Toga dana, na sastanku sicilijanskih biskupa, odobreni su izvještaji i odlučilo se podići veliko svetište u čast Gospi od suza. Papa Pio XII. mnogo puta u svom pontifikatu osvrtao se na ovo čudo u Sirakuzi i tumačio ga kao opomenu za ovo naše vrijeme.

Amsterdam - Nizozemska. Od 1945.-1959. godine u 56 ukazanja Gospa se, pod nazivom „Gospe Sviju Naroda“, obraćala jednoj ženi iz Amsterdama po imenu Ida Perleman. Čini se kako je Gospa u tim ukazanjima pretkazala Drugi vatikanski sabor, kao i brojna pitanja koja su na njemu razmatrana, i to više od deset godina prije no što je sazvan taj Sabor „iznenađenja“. Potvrdila je kako je na mnogim područjima u Crkvi potrebna modernizacija, kako bi Rim iskoristio pogodnosti što ih pružaju današnje mogućnosti evangelizacije putem suvremenih sredstava. Ukazanja su priznata od Rima 2002. godine.

Akita - Japan 1973. godine, Sestra Agnes Sasagawa prima mnoštvo poruka, koje su započele u trenutku kada je, tada još gluha sestra, ugledala svjetlost kako isijava iz otvorenog svetohraništa. Sestri je Agnezi Gospa obećala ozdravljenje. To je obećanje i ispunjeno, iako je sestra primila i Rane Kristove (stigme). Gospin kip u njezinu samostanu - kopija kipa Gospe Sviju Naroda - lijevao je suze više od stotinu puta.

Finca Betania - Venezuela. Djevica se ukazuje mističarki i stigmatičarki Mariji Esperanzi 1976.-1988., kao i mnoštvu od petsto do tisuću osoba. Gospa dolazi u spilju pokraj potoka kao „pomirateljica naroda“, pozivajući na molitvu i mir, dajući Mariji Esperanzi mnoštvo poruka za svijet. Uz ukazanja koja nose prelijepu poruku, gđa. Esperanza je ujedno blagoslovljena i mističnim pojavama: na Veliki Petak krvari iz rana Kristovih, ponekad se Euharistija čudesno pojavi na njezinom jeziku, dok miris ruža obavija njenu pojavu.

Brojni među tisućama koji su pohodili Betaniju također su mogli vidjeti Blaženu Majku. Euharistijska hostija, koja je spontano prokrvarila u svećenikovim rukama, nakon ispitivanja je nađena vjerodostojnom, te je sada pohranjena kod biskupa. Ukazanje koje se

⁴⁶ usp. Lovrić, 2012, 11;

zbilo 25. travnja 1984., kada je 108 ljudi u Betaniji vidjelo Gospu. Ovo ukazanje odobreno je od strane biskupa Pia Bella, poglavara tamošnje biskupije.

Bog je Mariju na čudesan način pripravio za ulogu koju joj je pripremio. Marija je bila savršeno poslušna Bogu i Njegovoj volji od trenutka navještenja, pa tako i dok je stajala pod križem, gledajući kako njezin jedini Sin umire stravičnom smrću za otkupljenje ljudskoga roda. Marija i u ovoj teškoj boli prihvaća volju Oca nebeskoga da bude Majka čitavog čovječanstva. Marija tu zadaću nastavlja vršiti i nakon uznesenja na nebo, gdje svoju neizmjernu majčinsku ljubav pokazuje na najkonkretniji način: zagovarajući, moleći za svoju djecu i posredujući milosti potrebne da svi zajedno jednom uživamo vječno blaženstvo, vječnu sreću. Sažimajući Marijine poruke u raznim ukazanjima, lako je uvidjeti dosljednosti Marijinih poruka za naše vrijeme, a ujedno i različitosti. Osim toga što je gotovo svim priznatim Marijinim ukazanjima zajedničko to da se Ona uvijek ukazuje djeci ili vrlo jednostavnim i siromašnim ljudima, i to da se ukazuje u malim mjestima ili selima. Mnogo su važnije za nas sličnosti u porukama i poticajima što ih Gospa izriče u svojim ukazanjima.

7. Noviji crkveni dokumenti o blaženoj Djevici Mariji

Nakon Drugog vatikanskog sabora najznačajniji su marijanski dokumenti učiteljstva; *Marialis cultus* (1974.), *Redemptoris mater* (1987.), kao i *Mulieris dignitatem* (1988.) i *Rosarium Virginis Mariae* (2002.).

Enciklika pape Ivana Pavla II. *Redemptoris Mater* – Otkupiteljeva majka. Izdao je papa Ivan Pavao II. 1987., proglašujući tu godinu marijanskom godinom, te je ta enciklika izdana prigodom te godine (od Duhova do Velike Gospe 1987.). KS u hrv.prijevodu tiskala ju je 1987. i 1994. Papa Ivan Pavao II. iznenadio je na novu godinu 1987. najavom Marijine godine: „Od tebe, Marijo, sve više treba učiti kako da budemo Crkva na raskrižju tisućljeća“. Enciklika očituje papinu pastirsku zabrinutost i želi čitavu Crkvu učiniti osjetljivom za novo vrijeme, novo tisućljeće ⁴⁷

Enciklika *Otkupiteljeva Majka*, otisnuta prije 35 godina, sastoji se od triju dijelova i 52 broja. Papa započinje uvodom, kroz šest brojeva, u kojem objašnjava njezinu svrhu i smisao govora o Majci Božjoj. Tako ističe kako Marija ima jasno naznačeno mjesto u povijesti spasenja – ona je rodila Sina Božjeg, Otkupitelja. Njezina uloga kao žene u otajstvu punine vremena, oslikava početke Crkve. On je vjerna pratiteljica Crkve jer je bila s Isusom od početka. Jedino kroz Krista Marija dolazi do izražaja, stoga ju je Crkva od početaka interpretirala kroz tajnu Utjelovljenja, kako bi njezino poslanje Majke utjelovljene Riječi postalo čak i jasnije. Na kraju Uvoda je jasno objašnjeno kako je Majka Božja eshatološka punina Crkve; predstavljajući je u misteriju Krista jasnija će biti slika Crkve. U ovom dokumentu se nalazi koncilska mariologija a izraz je i osobne, duboke marijanske duhovnosti pape Ivana Pavla II. Iako je namijenjena, kako Sveti Otac navodi, braći u episkopatu, sinovima i kćerima Katoličke Crkve, preporuča se i svim drugim kršćanima, Židovima te muslimanima koji gaje posebno poštovanje prema Isusovoj majci.

Marija u otajstvu Krista Sadržaj prvog dijela (br. 7-24) prikazuje Mariju kroz njezin susret s anđelom i Elizabetom te kroz njezinu nazočnost u Isusovu javnom djelovanju. U božanskom planu spasenja je jasno vidljivo kako će Bog poslati Sina, rođena od žene. Marija je predodređena za Majku Sina Božjega događajem u kojem je anđeo oslovljava s „milosti puna“. (usp. br. 8). Bogatstvom milosti preljubljenoga Sina ona je sačuvana od istočnoga

⁴⁷ Ivan Pavao II, 1994, str; 85.

grijeha; od samoga svoga začeca pripada Kristu, bivajući time dionicom spasiteljske milosti koja počelo ima u Sinu vječnoga Oca, koji je utjelovljenjem postao njezin sin.

Prateći tijek događaja iz Lukina evanđelja, papa Ivan Pavao II. opisuje Marijin susret s njezinom rodicom Elizabetom u kojem, premda sve što je Elizabeta izrekla ima veliku važnost, najznačajnije je izrečeno: „Blažena ti što povjerova da će se ispuniti sve što ti je rečeno od Gospodina“ (Lk 1,45) a što se može povezati s „milosti puna“ iz anđelova pozdrava (usp. br. 12). Oba ova teksta otkrivaju važni sadržaj mariološkog nauka – Marija je postala dio otajstva Kristova jer je povjerovala. Marijina vjera je odgovor na milost Božju. O Gospi u misteriju Krista govori se i kroz njezinu nazočnost u Isusovu javnom djelovanju. Prvo javno čudo koje Isus čini na svadbi u Kani Galilejskoj čini uz Majčino posredništvo.

Bogorodica u središtu Crkve u hodu U drugom dijelu (br. 25-37) sveti papa Ivan Pavao II. piše o Bogorodici u središtu putujuće Crkve. Marija je nazočna u hodočašću Crkve u vremenu i u prostoru, a posebice kroz povijest duša kao ona koja je „blagoslovljena jer je povjerovala“. (usp. br. 25) Crkva svoje putovanje započinje na dan Duhova gdje je i Marija bila prisutna kao svjedok onoga što se događa. Ona nije primila apostolsku misiju ali je Crkva vidi kao svoju najveću vjernicu (usp. br. 27-28).

Papa govori o marijanskoj dimenziji života Kristovih učenika, odnosno o marijanskoj duhovnosti. To papa utemeljuje na Isusovoj povjeri Marije učeniku Ivanu i svakom svome učeniku. Papa to izričito tako tumači, i još k tome, u duhovnom smislu: „po toj povjeri Kristov učenik „uzima“ Mariju, Majku Kristovu, k sebi i uvodi je u svekoliki prostor svojeg unutarnjeg života, tj. u svoj ljudski i kršćanski Ja.“. Marijinu posebnost zagovaranja svoje djece pred Bogom. Premda Crkva naučava da je samo jedan posrednik između Boga i čovjeka, Isus Krist, Marijino posredništvo se nipošto ne kosi s tim – njezino je posredništvo povezano isključivo s njezinim majčinstvom. Posjeduje specifičnu materinsku osobnost koja razdvaja to posredništvo od drugih stvorenja. Osim mariologije, Papa se u ovoj enciklici dotiče i ekumenskih pitanja ali i pitanja braka, obitelji te odgoja djece.

Mulieris Dignitatem (1988.). Puni naslov apostolskog pisma glasi: *Mulieris dignitatem – O dostojanstvu i pozivu žene prigodom Marijanske godine*. Papa je želio kako sam piše, u formi meditacije povodom Marijanske godine (1987.) progovoriti o dostojanstvu žene polazeći od govora o ženi koja je postala Kristova Majka. Prethodna Biskupska sinoda

raspravljajući o položaju laika u Crkvi, poglavito žena, nije donijela zaključke primjenjive na razini Katoličke crkve.⁴⁸

Također, i sam datum objavljivanja apostolskog pisma, 15. kolovoza 1988. godine, dakle u godini posvećenoj na razini o temu žene i njenog dostojanstva. I doista je taj dokument odmah nakon objavljivanja pobudio najoprečnije stavove. Jedni su u žaru iščekivanja izgubili kritičko mišljenje, te s oduševljenjem i slijepo pristali uz riječi dokumenta. S druge strane, postojali su i oni koji su bez kritičkog mišljenja već unaprijed osudili riječi pape Ivana Pavla II. Isključivom interpretacijom dokumenta kao dokumenta koji je proglasio „ne“ ređenju žena izgubila se bit i smisao Papinih riječi. Kasnija teološka analiza dokumenta pokazat će kako se radi, prije svega, o visokoj antropologiji koja rasvjetljuje pitanje čovjeka i njegove biti u svrhu ispravnog tumačenja poziva i dostojanstva žene u Crkvi i svijetu. Razdoblje dogmatske teologije do 20. stoljeća obilježeno je relativno slabim interesom za pitanje žene i njenog dostojanstva. Biblijski izvještaj o stvaranju muškarca i žene (usp. Post 2, 18-25), i svjedočanstvo o prvom čovjekovom grijehu (usp. Post 3) poslužit će pojedinim teološkim strujama kao temelj za razvoj negativne interpretacije žene u povijesti spasenja. Za njega je izričito i neupitno reći da je žena slika Božja. Njegovo učenje postaje tim značajnije, jer se čini kao antiteza ranijoj teologiji koja je isticala kako žena nije u potpunosti slika Božja. Ženama se u nekim teološkim pravcima priznavalo da su djelomice slika Božja, tj. da je slika Božja kod žena utisnuta u njihovu ljudsku duhovnu dušu koja im je zajednička s muškarcima, ali također se isticalo da tu sliku ne mogu održavati prema vani. Ovim stavom, kojeg Papa iznosi u apostolskom pismu *Mulieris dignitatem*, izaziva buru kritika s obzirom na „jeku razbuktanog feminizma“ prisutnog u dokumentu. Iako dokument nikada ne rabi izraz „feminizam“, kritičari pod njim misle na Papino izjednačavanje žene s muškarcem na svim razinama socijalnog života.

Rosarium Virginis Mariae (2002.), 16. listopada 2002. godine papa Ivan Pavao II. izdao je apostolsko pismo *Rosarium Virginis Mariae*, to jest *Krunica Djevice Marije*, na početku 25. godine svoga pontifikata koju je proglasio Godinom krunice. Novost je ovog dokumenta što je Papa uz postojeća tri otajstva, radosna, žalosna i slavna, uveo i nova Otajstva svjetla (*mysteria lucis*).

⁴⁸Ivan Pavao II., 1988, str; 1 – 67.

Hrvatska biskupska konferencija odobrila je 12. prosinca 2002. otajstva svijetla u sljedećem obliku. Prelazeći potom s Isusova djetinjstva i skrovitog života u Nazaretu na njegov javni život, naše nas razmatranje vodi do onih otajstva koja se na poseban način mogu nazvati „otajstvima svjetla“. Sigurno je cjelokupno Kristovo otajstvo svjetlo. On je „svjetlost svijeta“ (Iv 8, 12). No to osobito dolazi do izražaja u godinama javnog života, kada naviješta evanđelje Kraljevstva.

Želeći kršćanskoj zajednici predložiti pet važnih trenutaka – „svijetlih“ otajstava – toga razdoblja Kristova života, mislim da tome odgovaraju: 1. njegovo krštenje na Jordanu, 2. njegovo samoobjavljenje na svadbi u Kani, 3. njegovo naviještanje kraljevstva Božjega s pozivom na obraćenje, 4. njegovo preobraženje i, konačno, 5. njegovo ustanovljenje euharistije, kao sakramentalnog izraza pashalnog otajstva. Papa kaže da je krunica „molitva koju su voljeli mnogobrojni sveci i na koju potiče Učiteljstvo“. On ističe da ona u sebi sadrži dubinu nutarnje evanđeoske poruke s njom kršćanski puk ide u školu Marijinu. Razmatrati »radosna« otajstva znači ući u najdublje uzroke i najdublje značenje kršćanske radosti. Znači usredotočiti se na konkretnu stvarnost otajstva utjelovljenja i mračni nagovještaj otajstva spasenjske muke. Marija nas uvodi u shvaćanje tajne kršćanske radosti, podsjećaju i nas da je kršćanstvo prije svega i nadasve *euangelion*, „radosna vijest“, čije je središte, štoviše sam sadržaj, osoba Isusa Krista, Riječ koja je tijelom postala, jedini Spasitelj svijeta. Ističe da je krunica sažetak Evanđelja. Uvodeći otajstva svjetla Papa je nadopunio razmatranja o Kristu, jer se do sada razmatralo samo njegovo rođenje, muka i uskrsnuće, a on želi da se u otajstvima svjetla razmatra i Kristovo javno djelovanje, od krštenja u Jordanu do Velikog četvrtka. Papa na kraju ohrabruje na molitvu krunice ne samo pojedinca nego i Crkvu kao zajednicu. Papa želi da se moli u obitelji, jer kaže „obitelj koja zajedno moli, ostaje zajedno“. Napose želi da se moli i s mladima i za mlade. Papa zaključuje kako je krunica „blago koje treba otkriti“.⁴⁹

⁴⁹ Papa Ivan Pavao II, 2003.

8. Zaključak

Unutar katoličke pobožnosti i učenja Katoličke Crkve, Blažena Djevica Marija, uz posebno štovanje koje ide samo Bogu, zauzima istaknuto mjesto, pa joj se tako znaju pridijevati različiti nazivi kako bi se istaknula njezina posebna uloga u povijesti spasenja. Ona je, naime, jedina od svih ljudi rođena bez ljage istočnoga grijeha, odnosno od svojega je začeca izuzeta i Bog joj je namijenio uzvišenu zadaću i poslanje – biti Majka Božjem Sinu. Pri tome je njezina sloboda u potpunosti bili očuvana pa je prihvaćanje toga Božjeg poziva poseban pokazatelj Marijine spremnosti i suradnje na Kristovu djelu otkupljenja. U prvom dijelu rada govorili smo o privatnim i javnim objavama. Uloga „privatne“ objave nije u tome da nešto novo nadoda na javnu objavu, niti korigira ili ispravi, već joj je svrha da ono što već postoji u javnoj objavi da produbi i to konkretno za ono povijesno razdoblje u kojemu se dogodilo. Cilj je dublje razumijevanje pojedinih stavki vjere, vraćanje naglasaka na one stvari koje su se zametnule.

Ona je i danas cijelim svojim bićem u poslanju koje joj je dano pod križem, biti Vječna Majka posrnulom čovječanstvu. Marija tu svoju zadaću danas vrši na najkonkretniji način upravo u svojim ukazanjima, u kojima Je Bog koristi kao divno remek djelo svoje ljubavi. Božji genij ovdje se otkriva u svojoj jednostavnosti, šaljući svoju poniznu Službenicu koja nam u svojim ukazanjima otkriva milosrdno i majčinsko lice Boga ljubavi, ali uz to u svojim porukama Marija nam otkriva i put kako se dolazi do Boga. Toliki kršćani danas imaju potrebu da njima bude ponovno objavljena ta Božja Riječ na uvjerljiv način, tako da mogu iskušati konkretnu snagu Evanđelja. Marijina uloga u tom smislu nije da odvraća, već da usmjerava svjetlo na Riječ. Iako Sveto pismo ne govori puno o Blaženoj Djevici Mariji, ipak se iz svetopisamskih tekstova može itekako iščitati njezina uzvišenost i temelj za štovanje, što je već jasno prepoznala prva Crkva, koja je upravo bila okupljena oko apostola u zajedništvu s Marijom.

Na temelju svetopisamskih tekstova Crkva je tijekom stoljeća oblikovala svoje učenje o Blaženoj Djevici Mariji, koje se velikim dijelom može sažeti u ove četiri vjerske istine: da je ona Bogorodica, ona koja je rodila Sina Božjega, a istovremeno čovjeka (definirano na Efeškom saboru 431. god.), da je vazda Djevica (definirano na Lateranskom saboru 649. god.), da je Bezgrešno začeta, tj. izuzeta od istočnoga grijeha (kao dogmu, proglasio papa Pio IX. 8. prosinca 1854. god.), te da je na nebo uznesena (papa Pio XII. proglasio dogmu 1. studenoga 1950. god.).

Na kraju, Bog po Mariji u njenim ukazanjima, ne samo kako bi osvijetlio i podsjetio na istinu koju nalazimo u evanđelju nego i kako bi moralno pripremio Crkvu na buduće borbe u kojima se sukobljavaju dobro i zlo. Iznad svega Marija se pojavljuje da produbi misterij Božji, otkrivajući nepoznate ili netemeljito proučene aspekte, kao blizinu našim ljudskim događanjima putem neizrecive materinje nježnosti i sućutne ljubavi za ljudski rod. Toliko bogatstvo u štovanju Blažene Djevice Marije pokazuje kako ona zaslužuje posebno mjesto i kako ju vjernici doživljavaju kao svoju Majku i najizvrsniji uzor u vjeri. Samo je ona od svih ljudi bila odabrana imati čast postati Majkom Spasiteljevom i to je svoje poslanje u potpunosti ispunila, a svojom poslušnošću pridonijela našem otkupljenju. Zato se njoj rado utječemo tražeći njezin zagovor i razumijevajući kako je ona posrednica i naša zagovornica kod Boga.

Marijina uloga u našem spasenju, u potpunosti proizlazi iz njezina odnosa s Isusom Kristom. Ona je mogla primiti Boga u samo svoje biće, budući da ju je On na poseban način pripremio za tu ulogu. Zahvaljujući jedinstvenom privilegiju, ona je bila sasvim čista, u potpunosti okrenuta k Bogu, oslobođena svakog osjećaja vlastite važnosti, kao i svoje vlastite volje. Zahvaljujući njezinoj poniznosti i malenosti, Svjetlost se mogla savršeno odraziti u njezinoj duši. Na sličan ju je način Bog pripremio i kako bi, baš poput njezina Sina, bila oslobođena vlasti istočnoga grijeha.

Blažena Djevica Marija, kao nježna majka, ima samo jednu želju: da njezina ljubljena djeca odgovore Bogu na ljubav i, vršeći Njegovu volju, dođu u vječnu sreću. Na tom putu ona pomaže svojim zagovorom te posredujući milosti koje su nam potrebne da bismo izvršili svoje poslanje.

9. Literatura

„Katekizam Katoličke Crkve“ (dorađeno izdanje). 2016. Zagreb: Hrvatska biskupska konferencija.

Antolović, Josip. 1998. *Duhovni velikani*. Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove.

Aračić, Dinko. 2012. *Marija u ranokršćanskoj literaturi*. Split: Verbum.

Balthasar, Hans urs Von. 2017. *Molitva razmatranja - Kršćanska meditacija*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Biočić, Ana; Mršić Felbar, Iva. 2016. „Ivan Bujanović (1852. – 1927.) – profesor Bogoslovnog fakulteta, rektor Sveučilišta u Zagrebu i autor prvoga mariološkog priručnika na hrvatskom jeziku“. 379-406. <https://hrcak.srce.hr/clanak/239866> (posjećeno 28. siječnja 2022.)

Dugandžić, Ivan. 2013. *Teološko značenje marijanskih ukazanja*. U: *Ukazanja Blažene Djevice Marije između povijesti, vjere i teologije* (ur. Vlado Košić). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Fischella, Rino. 2015. *Uvod u fundamentalnu teologiju*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Fisichela, Rino. 2009. *Evangelizacija kultura*. U: *Enciklopedijski teološki rječnik* (skupina autora). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Gjergji, Jush. 1995. „Ljubav na djelu: Majka Terezija“. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Guerriero, Elio. 2017. „Hans Urs von Balthasar“. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Holzherr, Georg. 1989. „Marija: pastoralno pismo Švicarske biskupske konferencije“. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

II. vatikanski sabor. 1965. „*Gaudium et spes*. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu“. https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_en.html (posjećeno 15. rujna 2022.)

II. vatikanski sabor. „*Dei Verbum*: Dogmatska konstitucija o Božanskoj Objavi“ <https://cbi.bizg.hr/wp-content/uploads/2017/02/DEI-VERBUM-TEKST.pdf> (posjećeno 20. siječnja 2022.)

II. vatikanski sabor. „*Lumen gentium*: Dogmatska konstitucija o Crkvi“ <https://katolik.hr/279-dogmatska-konstitucija-o-crkvi-rlumen-gentiuml> (posjećeno 29. siječnja 2022.)

Ivan Pavao II. 1987. „*Redemptoris mater*. Otkupiteljeva majka“. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_25031987_redemptoris-mater.html (posjećeno 19. kolovoza 2022.)

Ivan Pavao II. 1988. „*Mulieris dignitatem*. Apostolsko pismo o dostojanstvu i pozivu žene prigodom marijanske godine. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Ivan Pavao II. 1990. „*Redemptori missio*. Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe“. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_07121990_redemptoris-missio.html (posjećeno 18. kolovoza 2022.)

Ivan Pavao II. 1997. „*Redemptor hominis*. Otkupitelj čovjeka“. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_04031979_redemptor-hominis.html (posjećeno 19. kolovoza 2022.)

Ivan Pavao II. 2002. „*Rosarium Virginis Mariae*. Krunica Djevice Marije“. <https://www.ks.hr/dokumenti/9061320-rosarium-virginis-mariae-krunica-djevice-marije-d-132.html> (posjećeno 1. rujna 2022.)

Janjić, Ivica. 2017. „Nauk Crkve o “privatnim” objavama“. <https://ofm.hr/juniorat/nauk-crkve-o-privatnim-objavama/> (posjećeno 28. siječnja 2022.)

Kuharić, Franjo. 1974. „Hodajmo u istini“. Zagreb: Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište Zagreb.

Leon XIII. 1891. „*Octobri mense*. Enciklika o krunici“. https://www.vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_22091891_octobri-mense.html (posjećeno 12. srpnja 2022.)

Lovrić, Karlo. 2012. „Hodočasničke staze, marijanska svetišta u svijetu“. Međugorje: Informativni centar Mir.

Miravalle, Mark. 2017. „Marija – Suotkupiteljica, Posrednica, Odvjetnica“. Zagreb: Obiteljski centar Zagreb, Verbum.

Montfortski, Ljudevit Marija Grignon. 2000. „Rasprava o pravoj pobožnosti prema Presvetoj Djevici Mariji“. Zagreb: Symposion, Verbum.

- Perrella, M. Salvatore. 2017. „Ukazanja u Fatimi sto godina poslije (1917.-2017.). Povijest – Teologija – Poruka“. U: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije* CXLV (2017.) 6, 66.
- Radić, Josip. 2002. „Proroci naših dana – da ili ne“. U: *Kako prepoznati zamke Zloga?* (au. Milivoj Bolobanić). Zadar: Verbum.
- Raguž, Ivica. 2008. „Malena vrata u široka prostranstva Trojedinoga Boga. O privatnim objavama i ukazanjima Blažene Djevice Marije“. U: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, 11-12 (2008.).
- Rahner, Karl. 1958. „Visionen und Prophezeiungen. Zur Mystik und Transzendenzerfahrung“. Herder: Freiburg im Breisgau.
- Ratzinger, Joseph. 2002. „Viđenja nikad nisu čista fotografija onostranoga“. Mostar-Zagreb: Ziral.
- Ratzinger, Joseph. 2011. „*Verbum Domini*. Riječ Gospodnja“. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Ratzinger, Joseph; Messori, Vittorio. 2001. „Razgovor o vjeri“. Split: Verbum.
- Rebić, Adalbert. 2013. „Teološka poruka Marijinih ukazanja u Međugorju“. <https://hrcak.srce.hr/clanak/158507> (posjećeno 28. siječnja 2022.)
- Schneider, Alferd. 2008. „Mariologija. Djevica Marija u otajstvu Krista i Crkve“. Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove.
- Schumacher, Joseph. 1986. „Privatne objave i štovanje Marije“. U: *Gospina ukazanja i poruke* (pr. Viktor B. Nuić). Split- Duvno: Crkva u svijetu.
- Stepinac, Alojzije. 2008. „Propovijedi o lurdkim ukazanjima“. Zagreb: Postulatura blaženog Alojzija Stepinca; Vojni ordinarijat.

Sažetak

U ovome diplomskom radu predstaviti će se Marija, Majka Božja u naučavanju i tradiciji Crkve. Prvi dio rada govori o privatnim i javnim objavama, a pritom se naglašava svrha privatnih objava, odnosno produbljivanje onoga što već postoji unutar onih javnih, a s ciljem dubljeg razumijevanja pojedinih stavki vjere te vraćanja naglaska na one stvari koje su se zametnule. Također, unutar ovoga dijela obrađuje se i vrednovanje kršćanske mistike te vrednovanje Gospinih ukazanja.

U drugome dijelu rada govori se o Mariji u kršćanskom štovanju s naglaskom na tome da njezin lik treba ugraditi u cjelovitu Objavu, a njezino štovanje izraziti povezano s temeljnim vjerskim istinama. U posljednjem dijelu rada navode se i analiziraju četiri marijanske dogme, odnosno Marija *Immaculata* ili Marija Bezgrešna, Marija *Assumpta* ili Marija na Nebo Uznesena, Marija Djevica te, konačno, Marija Bogorodica. Naposljetku, slijedi kratak prikaz marijanskih svetišta, i to samo onih u kojima su Marijina ukazanja priznata od Crkve, a potom i prikaz i za Mariju bitnih crkvenih dokumenata.

Svrha ovoga rada jest ukazati na važnost Marijina lika unutar (Katoličke) Crkve te cjelokupne hrvatske kulturno-vjerske tradicije.

Ključne riječi:

Marija, mariologija, marijanska ukazanja, marijanske dogme, marijanska svetišta

Summary

In this thesis, Mary, the Mother of God, will be presented in the teaching and tradition of the Church. The first part of the paper talks about private and public announcements, while emphasizing the purpose of private announcements, i.e. deepening what already exists within public ones, with the aim of deeper understanding of certain articles of faith and returning the emphasis to those things that have been overlooked. Also, this part deals with the evaluation of Christian mysticism and the evaluation of Our Lady's apparitions.

In the second part of the paper, we talk about Mary in Christian worship with emphasis on the fact that her image should be incorporated into the complete Revelation, and her worship should be expressed in connection with fundamental religious truths. In the last part of the work, four Marian dogmas are stated and analyzed, that is, Mary Immaculata or Mary Immaculate, Mary Assumpta or Mary Ascended to Heaven, Mary the Virgin and, finally, Mary the Mother of God. Finally, there is a brief description of Marian sanctuaries, and only those where Mary's apparitions are recognized by the Church, and then a description of important church documents related to Mary.

The purpose of this work is to point out the importance of Mary's image within the (Catholic) Church and the entire Croatian cultural and religious tradition.

Key words:

Mary, Mariology, Marian apparitions, Marian dogmas, Marian sanctuaries

Životopis

Karla Bobanović rođena je 23. travnja 1996. godine u Zadru. Pohađala je Osnovnu školu Polača, a potom i ekonomsku srednju školu u Benkovcu. Godine 2016. upisala je stručni studij teologije na Katoličko-bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te je godine 2019. stekla akademski naziv sveučilišne prvostupnice teologije (univ. bacc. teol.) obranivši završni rad naziva „Ljudsko dostojanstvo i prava čovjeka prema enciklici *Redemptor hominis* Ivana Pavla II.“.

Godine 2019. upisala je jednopredmetni diplomski studij religijskih znanosti na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Završila ga je godine 2022. obranivši diplomski rad naslova „Marija, Majka Božja u Objavi i tradiciji Crkve“, stekavši time akademski naziv magistre religijskih znanosti (mag. relig.)

Trenutno živi i radi u Zagrebu.

Zahvale

Zahvaljujem Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, njegovim profesorima i osoblju te kolegama i kolegicama.

Posebno zahvaljujem mentoru izv. prof. dr. sc. Ivanu Antunoviću na pomoći pri izboru teme diplomskoga rada te na stručnome vodstvu.

Naposljetku, zahvaljujem svojoj velikoj obitelji, posebno roditeljima te nećacima i nećakinjama.

Neka se Majka Isusova i Majka naša uvijek smiješi u našim dušama jer tako od njenog Presvetog Sina primamo svaki nebeski blagoslov.

Sv. Padre Pio